`
ބިލު ނަންބަރު 3/2011
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ބިލު
އެއްވަނަ ބާބު
އިބްތިދާއީ މާއްދާތައް
ތަޢާރުފާއި ނަން 1. (ހ) މިއީ، "މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް" ގެ ނަމުގައި ދައުލަތުގެ
މުއައްސަސާއެއް އުފައްދައި، އެ މުއައްސަސާގެ މަޤްޞަދުތަކާއި،
ބާރުތަކާއި، މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި، އިމްތިޔާޒުތައް ބަޔާންކޮށް،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްއާބެހޭ އެންމެހައި އުޞޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތައް
ކަނޑައެޅުމުގެ ޤާނޫނެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނަށް ކިޔާނީ، "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ޤާނޫ ނު" އެވެ.
މަޤްޞަދު 2. މި ޤާނޫނުން ޙާޞިލުކުރަން ބޭނުންވާ މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތައް ތިރީގައި
ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.
(ހ) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ނިޒާމަކީ ހަރުދަނާ އުޞޫލަކުން ހިނގާ
ނިޒާމެއް ކަމުގައި ހެދުން؛
(ށ) "މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް" ގެ ނަމުގައި ވަކި ޚިދުމަތެއް
އުފައްދައި، އެ ޚިދުމަތް ހިންގަމުންގެންދާނެ އުޞޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛
(ނ) ދިވެހި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއާއި މުޖުތަމަޢުގެ ޙައްޤުތަކަށް ރައްކާތެރިވެ
ތިބެ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ މީހުންނާއި، އުޅަނދުފަހަރާއި، އެތެރެކުރާ
މުދަލާއި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރާ މީހުންނާއި، އުޅަނދުފަހަރާއި، ބޭރުކުރާ
މުދަލާގުޅޭ ކަންތައްތައް ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުން؛

(ރ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު ތަކެތި އެތެރެވުމާއި ބޭރުވުން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި،
ރާއްޖެއިން ބޭރުން ރާއްޖެއަށް އަންނަ އުޅަނދުފަހަރާއި، ރާއްޖެއިން ފުރާ
އުޅަނދުފަހަރު ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ބަލައި ފާސްކުރުމާއި، ރާއްޖެއަށް އަންނަ
އަދި ރާއްޖެއިން ފުރާ މީހުންނާއި، ރާއްޖެއަށް ގެންނަ އަދި ރާއްޖެއިން
ގެންދާ ތަކެތީގެ ތެރެއިން ޝައްކުކުރެވޭ ތަކެއްޗާއި މީހުން ބަލައި
ފާސްކުރުމާއި، ރަސްމީ ވިޔަފާރި ބަނދަރުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ
ކޮންޓްރޯލް ހަރުދަނާކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް
މަގުފަހިކުރުން؛
(ބ) ކަސްޓަމްސްއާބެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި ޢަމަލުކުރެވޭ އުޞޫލުތަކާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަސްޓަމްސްގެ އިޖުރާއަތުތައް ލުއިކޮށްދީ،
އެއިޖުރާއަތުތައް އެއްގޮތް ކުރުމާއި، އެ އިޖުރާއަތުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް
މަގުފަހިކޮށްދިނުން.
ދެވަނަ ބާބު
މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް
މޯލްޑިވްސް 3. (ހ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ
ކަސްޓަމްސް
ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަސްޓަމްސްގެ
ސަރވިސް އުފެއްދުން
ޚިދުމަތްދީ، ކަމާގުޅޭ ކަންކަން ބެ ލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު
އަދާކުރުމަށްޓަކައި، "މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް" ގެ ނަމުގައި،
ޔުނިފޯމް އެޅި އޮފިސަރުން ހިމެނޭ މުއައްސަސާއެއް އުފެދުނީއެވެ.
(ށ) މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް އަކީ ދިވެހި ސިވިލް ސަރވިސްގައި
ނުހިމެނޭ، މަދަނީ ޚިދުމަތެކެވެ.
(ނ) މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް ހިނގަމުންދާނީ އެކަމަށްޓަކައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ މިނިސްޓަރެއްގެ ބެލުމުގެ ދަށުންނެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް
2

އުފެދުމާއެކު، މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގަމުން އައި
މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އެންމެހައި މުވައްޒަފުންނާއި
އެފަރާތްތަކުގެ އެންމެހައި ޙައްޤުތަކާއި އިލްތިޒާމުތައް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
މި އުފެއްދި މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއަށް ބަދަލުވީއެވެ.
މޯލްޑިވްސް 4. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ މައިގަނޑު ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
ކަސްޓަމްސް
ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.
ސަރވިސްގެ ވާޖިބާއި
މަސްއޫލިއްޔަތު
(ހ) އެކްސްޕޯޓް ޑިއުޓީއާއި އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ ނެގުމާބެހޭ ކަންތައްތައް ހިންގައި
ބެލެހެއްޓުން.
(ށ) އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި އިމްޕޯޓްކުރާ މުދަލާ ބެހޭގޮތުން ކަސްޓަމްސްއިން
ކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ކުރުމާއި، ކަމާބެހޭ ހުރިހާ ހިސާބުތަކެއް
ބެލެހެއްޓުން.
(ނ) ރާއްޖޭގެ ބަނދަރުތަކަށް އަންނަ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ
އުޅަނދުތަކަށް އަރައި ފައިބައި މީހުންނާއި، އަރުވައި ބާލާ ތަކެތީގެ
ކަންކަން ހިންގައި ބެލެހެއްޓުން.
(ރ) ރާއްޖޭގެ ބަނދަރުތަކަށް އަންނަ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ
އުޅަނދުތަކަށް އިންވާރޑް އަދި އައުޓްވާރޑް ކްލިއަރެންސް ދިނުމާ
ބެހޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމާއި، މިފަދަ އުޅަނދެއް
ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ވަކިވާން އެދިއްޖެނަމަ އެކަމާ
ގުޅޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުން.
(ބ) ރާއްޖެ އައިސް ގޮސްވާ އުޅަނދުފަހަރާއި، ފަސިންޖަރުންނާއި، އެމީހުންގެ
ފޮށި ތަންމައްޗާއި، ރާއްޖެ އެތެރެކޮށް ބޭރުކުރާ މުދަލާއި، ރާއްޖެ އަންނަ
އަދި ރާއްޖެއިން ފޮނުވާ ތަކެތި ބަލައި ފާސްކުރުން.
(ޅ) ރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކުރުމާއި، ރާއްޖެއިން ސިއްރުން މުދާ
ބޭރުކުރުމާއި، ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާއި ނުވަތަ ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފު އެންމެހައި
މުދަލާއި ތަކެތި ރާއްޖެއަށް އެތެރެވޭތޯ ނުވަތަ ބޭރުވޭތޯ ބަލައި، އެފަދަ
3

ތަކެތި އެތެރެވިޔަނުދީ ނުވަތަ ބޭރުވިޔަނުދީ ބެލެހެއްޓުމާއި، އަދި އެފަދަ
އެއްޗެއް ފެނިއްޖެނަމަ، އަތުލުމާއި، ހިފެހެއްޓުމާއި، ޚާއްޞަ ހުއްދައެއް
ލިބިގެންމެނުވީ ރާއްޖެއަށް އެތެރެނުކުރެވޭ ނުވަތަ ބޭރުނުކުރެވޭ ތަކެތި
އެގޮތުގެމަތިން މެނުވީ އެތެރެވިޔަނުދީ ނުވަތަ ބޭރުވިޔަނުދީ ބެލެހެއްޓުން.
(ކ) އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް މުދާ ބަހައްޓާ ސަރަޙައްދުތަކާއި، ކަސްޓަމްސްގެ
ވެއަރހައުސްތަކާއި، ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސްތައް ރަޖިސްޓަރީކޮށްދިނުމާއި،
އެތަންތާނގައި ބަ ހައްޓާ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ މުދަލާ
ބެހޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ކުރުން.
(އ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ މިނިވަން ވިޔަފާރީގެ ސަރަޙައްދުތަކަށާއި، ޑިއުޓީ
ހިލޭ ފިހާރަތަކަށާއި މިނިވަން އިޤްތިޞާދީ ސަރަޙައްދުތަކުގައި
ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަ ޙައްދުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަންތަނަށް
އިމްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި، އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި، އެ ތަންތަނަށް ވަދެ
ނިކުމެ އުޅޭ މީހުންނާ ގުޅޭގޮތުން، ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަހައްޓަންޖެހޭ
ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުން.
(ވ) ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ މުދަލާއި، ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ މުދަލާގުޅޭ
މަސައްކަތް ހިނގާ ސަރަޙައްދުތަކަށާއި ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލް
ސަރަޙައްދުތަކަށް ވަދެނިކުމެވާ މީހުން ބަލައި ފާސްކުރުން.
(މ) މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
އެހެނިހެން ކަންކަން ކުރުން.
މިނިސްޓަރުގެ ބާރާއި 5. މިނިސްޓަރުގެ ބާރުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތު
(ހ) ރާއްޖޭގެ ރަސްމީ ބަނދަރުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތައް
ކަނޑައެޅުމާއި ކަސްޓަމްސްއިން ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަން ކަނޑައެޅުން.
(ށ) ކަސްޓަމްސްގެ ޚިދުމަތާގުޅޭ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައެޅުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސްގެ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު މަތިކޮ ށް ދެމެހެއްޓުމުގެ ގޮތުންނާއި އެ
މުއައްސަސާ ޖަވާބުދާރީ ކުރުވުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލަންޖެހޭ ގަވާއިދުތަކާއި
4

އުޞޫލުތަކާއި ނިޒާމުތައް އެކުލަވާލުމާއި، އެކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ނެރެންޖެހޭ
އަމުރުތައް ނެރުމާއި، އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.
(ރ) މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އެންމެހައި ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީވުން.
ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް 6. (ހ) ކަސްޓަމްސްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގެ އެންމެހައި
އޮފް ކަސްޓަމްސް
ކަންތައްތައް ރާވައި، ކަސްޓަމްސްގެ ކަންކަން ދުވަހުން ދުވަހަށް ހިންގައި
ބަލަހައްޓާނެ އެންމެ އިސް ފަރާތަކީ، ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް
ކަސްޓަމްސްއެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސް ޢައްޔަންކޮށް ވަކިކުރާނީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ.
(ނ) ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
އަދާކުރާ ގޮތާމެދު އޭނާ މިނިސްޓަރަށް ޖަވާބުދާރީވާންވާނެއެވެ.
ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް 7. ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ތިރީގައި
އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ
ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތު
(ހ) ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްއިން ނަގަންޖެހޭ
ޑިއުޓީއާއި އެހެނިހެން ޓެކްސް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
ފުރިހަމައަ ށް ނެގެމުންދާކަން ކަށަވަރުކުރުން.
(ށ) ސަރަޙައްދީ އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް
ކަސްޓަމްސްއިން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމާއެކު ބައިނަލްއަޤްވާމީ
ޖަމުޢިއްޔާތަކާއެކު އެއްބާރުލުން ޤާއިމުކުރުން.
(ނ) ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތާ އެއްގޮތަށް ކަސްޓަމްސްގެ ކަންތައްތައް ހިންގުމާއި،
ކަސްޓަމްސްގެ ކަންތައްތައް މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހިންގާކަން
ކަށަވަރުކުރުމަށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.
(ރ) ކަސްޓަމްސްއާ ބެހޭގޮތުން ސަރުކާރުން ސިޔާސަތު އެކުލަވާލާއިރު
5

ކަސްޓަމްސްގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާ ބެހޭގޮތުން ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ
ދާއިރާތަކަށް މަޝްވަރާއާއި ލަފާދިނުން.
(ބ) ރާއްޖޭގެ ރަސްމީ ވިޔަފާރި ބަނދަރުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދާއި
ކަސްޓަމްސްއިން ޚިދުމަތް ދޭ ތަންތަނުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ
ތަންތަނުގައި ޚިދުމަތް ދެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން.
(ޅ) ރާއްޖޭގެ ރަސްމީ ބަނދަރުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދާއި
ކަސްޓަމްސްއިން ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަން ހިންގުމާ ބެހޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތައް ކުރުން.
(ކ) ރާއްޖޭގެ ރަސްމީ ބަނދަރުތަކުގައާއި ކަސްޓަމްސްގެ ހުރިހާ
ސަރަޙައްދެއްގައި ކަސްޓަމްސްއިން ދެމުންގެންދާ ޚިދުމަތްތައް
ލުއިފަސޭހަކޮށްދީ، އަވަސްކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ރޭވުމާއި،
ހިންގުން.
(އ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ކަންތައްތައް ތަ ންފީޛުކުރާނެ ގޮތްތައް ރޭވުމާއި،
އެކަންތައްތައް ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް
ކުރުމާއި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.
(ވ) ދިވެހި ދައުލަތަށް ކަސްޓަމްސް މެދުވެރިކޮށް ލިބެންޖެހޭ އާމްދަނީ
ހޯދުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ކުރުން.
(މ) ކަސްޓަމްސްގެ މެދުވެރިންގެ ގޮތުގައި ޢައްޔަންކުރެވޭ ފަރާތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން
ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދައި ތަންފީޛުކޮށް، އެފަރާތްތަކަށް ދޭންޖެހޭ
އެހީތެރިކަން ދިނުން.
ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ 8. (ހ) ކަސްޓަމްސްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގެ އެންމެހައި
އޮފް ކަސްޓަމްސް
ކަންތައްތައް ރާވައި، ދުވަހުން ދުވަހަށް ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމުގައި
ކޮމިޝަނަރއަށް އެހީތެރިވެދިނުމަށްޓަކައި ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ތެރެއިން
ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ މަޤާމަށް މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު
ޢައްޔަންކުރަންވާނެއެ ވެ.
6

(ށ) ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ މަޤާމަށް މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު
ޢައްޔަންކޮށް ވަކިކުރާނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ.
(ނ) ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ މަޤާމަށް އެކަކަށްވުރެ ގިނަ
މީހުން ޢައްޔަންކުރާނަމަ މި މާއްދާގެ (ރ) ގައިވާ ޙާލަތުގައި ކޮމިޝަނަރ
ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގެ
ގޮތުން ޙަވާލުކުރާނެ މީހަކު ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ
މަޤާމުގައި ތިބި މީހުންގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަންވާނެއެވެ.
(ރ) ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުންކުރެ ޙާލަތެއްގައި މި ޤާނޫނާއި މި
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް
ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް
ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
1. އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސް
ނެތުމުން؛ ނުވަތަ
2. ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސް ސަސްޕެންޑުވުމުން؛
ނުވަތަ
3. ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްގެ މަޤާމު ހުސްވުމުން؛
ނުވަތަ
4. އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސް
އޭނާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް އުޛުރުވެރިވުން.
ކަސްޓަމްސް 9. (ހ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންގެ މަޤާމުތަކާއި ރޭންކުތައް ކަނޑައަޅައި
އޮފިސަރުން
ހަމަޖައްސާނީ މިނިސްޓަރެވެ.
(ށ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންނަށް ވަޒީފާ ދިނުމާއި، މަޤާމުގެ ކުރިއެރުން
ދިނުމާއި، މަޤާމު ދަށްކުރުމާއި، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމާއި، މިކަންކަން
ކުރާނީ މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
މިނިސްޓަރެވެ. މިނިސްޓަރު މިކަންކުރާނީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެކަމަށް ޓަކައި ކަސްޓަމްސްގައި އެކުލަވާލެވޭ
7

ބޯޑުގެ ލަފަޔާއެކުއެވެ.
(ނ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ވަޒީފާ އަދާކުރާ ތަން ކަނޑައެޅުމާއި
ބަދަލުކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ހިންގައި ބަލަހައްޓާނީ ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް
އޮފް ކަސްޓަމްސްއެވެ.
(ރ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ފިޔަވައި ކަސްޓަމްސްއަ ށް ބޭނުންވާ މަޤާމުތަކަށް
މީހުން ހަމަޖައްސާނީ، މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
މިނިސްޓަރެވެ.
ވަޒީފާގެ އޮނިގަނޑު 10. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އޮފިސަރުންނާއި އެހެނިހެން މުވައްޒަފުންގެ
ވަޒީފާގެ ގިންތިތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިދާރީ އޮނިގަނޑެއް
މިނިސް ޓަރު ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ. މި ބަޔާންކުރެވުނު އޮނިގަނޑުގައި މޯލްޑިވްސް
ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ މަޤާމުތަކުގެ ޝަރުޠުތަކާއި އެކި ކަންކަމަށް މުވައްޒަފުން
ތިބެންވާނެ ޢަދަދު ކަނޑައަޅާފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.
މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަ 11. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އޮފިސަރުންނާއި މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަ
ކަނޑައަޅާނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގެ ލަފާގެ މަތިން
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ.
ކަސްޓަމްސް 12. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން އަދާކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި
އޮފިސަރުންގެ ހުވައި
ވާޖިބުތައް އަދާކޮށް، އުފުލަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ޒިންމާދާރު ގޮތެއްގައި
އަދާކުރުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 1 ގައިވާ ހުވައި ކަސްޓަމްސްގެ
ކޮންމެ އޮފިސަރަކުވެސް ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމަތީގައި ކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ކުރާ ހުވައިގެ
މަތީގައި ދެމިތިބުމަކީ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންމެ އޮފިސަރަކަށްމެ ވާޖިބުކަމެކެވެ.
(ނ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާއިރު، ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންގެ ގޮތުގައި
ތިބި މީހުންވެސް މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހުވައިކުރަންވާނެއެވެ.
8

ކަސްޓަމްސް 13. ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންގެ މައިގަނޑު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް ތިރީގައި
އޮފިސަރުންގެ
ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި
ވާޖިބުތައް
(ހ) ދިވެހި ޤައުމުގެ އަބުރާއި ޢިއްޒަތާއި ޤަދަރާއި ޝަރަފު ދެމެހެއްޓުން.
(ށ) ކަސްޓަމްސްގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ދިވެހި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއާއި
މުޖުތަމަޢުގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ "ކޯޑް އޮފް އެތިކްސް" އާއި "ކޯޑް އޮފް
"
ކޮންޑަކްޓް އާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ
ވާޖިބުތައް އަދާކުރުންމަތީ ދެމިތިބުން.
(ރ) ރާއްޖެއަށް އަންނަ މީހުންނާއި، އުޅަނދުފަހަރާއި، އެތެރެކުރާ މުދަލާއި
ތަކެތި ބަލައި ފާސްކުރުން.
(ބ) ރާއްޖެއިން ފުރާ މީހުންނާއި، އުޅަނދުފަހަރާއި، ބޭރުކުރާ މުދަލާއި ތަކެތި
ބަލައި ފާސްކުރުން.
(ޅ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު ތަކެތި ރާއްޖެއަށް އެތެރެވުމާއި، ބޭރުވުން
ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައްކުރުން.
(ކ) ކޮރަޕްޝަންގެ އެއްވެސް ޢަމަލެއް ނުކުރުމާއި، އެފަދަ އެންމެހައި ޢަމަލުތަކާ
ދެކޮޅަށް ޙަރަކާތްތެރިވުން.
(އ) ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމުގައި،
އަމާނާތްތެރިވުމާއި ވަފާތެރިވުންމަތީ ދެމިތިބުން.
(ވ) ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު
އަދާކުރުން.
(މ) މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުތައް ހިންގުމަށްޓަކައި
ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުން.
(ފ) އިސްލާމްދީނުގެ އަޞްލުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ޤާނޫނުއަސާސީއާއި، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތުގެމަތިން ވެރިން
އަންގާ އެންގުންތަކަށާއި، ކުރާ އަމުރުތަކަށް ފަސްޖެހުމެއްނެތި
9

ކިޔަމަންތެރިވުން.
(ދ) ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތަކާއި، ކަނޑައެޅިގެން
ޚިލާފުވާނެ ޢަމަލެއް ކުރުމަށް އަންގާ އެންގުމަކަށް، ނުވަތަ ކުރާ އަމުރަކަށް
ޢަމަލު ނުކުރުން.
ކަސްޓަމްސްއާއި 14. (ހ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި ނުވަތަ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި
ކަސްޓަމްސް
މުދަލެއް ކަސްޓަމްސްއިން ރަނގަޅަށް ނުބެލެހެއްޓުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ
އޮފިސަރުންގެ ޙިމާޔަތް
ޤަޞްދުގައި އެ މުދަލަކަށް ގެއްލުން ދިނުމުގެ ސަބަބުން މުދަލަކަށް
ގެންލުންވާ ޙާލަތުގައި މެނުވީ، ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ
ނުވަތަ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ މުދަލަކަށް ލިބޭ ގެއްލުމަކަށް ކަސްޓަމްސްއިން
ޒިންމާވާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
(ށ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ރަނގަޅު ނިޔަތުގައި
ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުގެ ވަޒީފާގެ ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމުގައި ކަސްޓަމްސް
އޮފިސަރަކު ކުރާ ކަމަކާމެދު ނުވަތަ ނުކޮށް ދޫކޮށްލާ ކަމަކާމެދު އޭނާގެ
މައްޗަށް ދަޢުވާއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
ކަސްޓަމްސްގެ 15. ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންމެ މުވައްޒަފަކަށް އަންނަނިވި ޙައްޤުތައް ލިބިގެންވެއެވެ.
މުވައްޒަފުންގެ
ޙައްޤުތައް
(ހ) ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމުގެ ތެރޭގައި އެ
މުވައްޒަފަކަށް ލިބޭ އަނިޔާއާއި، ހާނިއްކައާއި، އެ މުވައްޒަފެއްގެ މުދަލަށް
ލިބޭ ގެއްލުމަށް ބަދަލު ލިބިދިނުން.
(ށ) ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމުގެ ތެރޭގައި އެ
މުވައްޒަފަކަށް ލިބޭ އަނިޔާއާއި ހާނީއްކައަށް ކަސްޓަމްސްގެ ޚަރަދުގައި
ބޭސްފަރުވާކުރުން.
(ނ) އެ މުވައްޒަފަކާމެދު ކުރެވޭ ޝަކުވާއެއް އަޑުއަހައި، އެއަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ
ފުރުޞަތު ލިބިދިނުމަށްފަހު މެނުވީ، އެ މުވައްޒަފަކާމެދު އެއްވެސް އިދާރީ
10

ފިޔަވަޅެއް ނޭޅުން.
(ރ) އެ މުވައްޒަފަކާމެދު ކުރެވޭ ޝަކުވާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި، އެ
މުވައްޒަފަކާމެދު ޝަކުވާ ކުރާ ފަރާތުގެ ދައުރެއް ނެތުން އަދި އެފަރާތުގެ
އެއްވެސް ނުފޫޒެއް އެ ނިންމުމުގެ މަ އްޗަށް ނުހިންގުން.
(ބ) އެ މުވައްޒަފަކާމެދު އަޅާ އިދާރީ ފިޔަވަޅެއް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް
ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނަށް ނުވަތަ ޝަރުޢީ ކޯޓަކަށް
ހުށަހެޅުން.
(ޅ) އެ މުވައްޒަފަކު ކުރި ކުށަކަށް އެކަށީގެންވާ ވަރަށްވުރެ ބޮޑު އަދަބެއް
ނުދިނުން.
(ކ) ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ވާޖިބާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ހުއްޓުވުމަށް ކަމާބެހޭ
ފަރާތަށް ކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓެއްގެ ސަބަބުން، އެ މުވައްޒަފަކާމެދު އެއްވެސް
ޑިސިޕްލިނަރީ ނުވަތަ އިދާރީ ފިޔަވަޅެއް ނޭޅުން.
(އ) ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ވާޖިބާ ކަނޑައެޅިގެން ޚިލާފުވާނެ ޢަމަލެއް
ކުރުމަށް އަންގާ އެންގުމަކަށް ނުވަތަ ކުރާ އަމުރަކަށް، ކިޔަމަންތެރި
ނުވުމުގެ ސަބަބުން އެ މުވައްޒަފަކާމެދު އެއްވެސް ޑިސިޕްލިނަރީ ނުވަތަ
އިދާރީ ފިޔަވަޅެއް ނޭޅުން.
(ވ) ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފަކާމެދު ކަސްޓަމްސްއިން ކު ރެވޭ ދަޢުވާއެއް
ސާބިތުނުވެއްޖެނަމަ އެކަމުގެ ސަބަބުން އެ މުވައްޒަފަކަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ
ޝަރުޢީ ބަދަލު ކަސްޓަމްސްއިން ދިނުން.
ވަޒީފާ ދިނުމާއި 16. ކަސްޓަމްސްއިން ވަޒީފާ ދިނުމާއި، ވަޒީފާގެ ކުރިއެރުން ދިނުމާއި، ވަޒީފާއިން
ވަޒީފާގެ ކުރިއެރުން
ވަކިކުރުމާއި، ވަޒީފާއިން މުސްކުޅިކުރެވޭނެ އުޞޫލުތައް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
ދިނުމާއި ވަޒީފާއިން
ކަނޑައަޅަ ންވާނެއެވެ.
މުސްކުޅިކުރުން
11

ކަސްޓަމްސްގެ 17. މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގެ ދަށުން ހުއްދަ ދޭންޖެހޭ
ޔުނިފޯމާއި އެހެނިހެން
ފަރާތްތަކުގެ ހުއްދަ ލިބިގެންމެނުވީ މި މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ)، އަދި (ރ) ގައި
ތަކެތި ހުއްދަ ނެތި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމެއް ކޮށްފި މީހަކު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުށްވެރިވާނެއެވެ.
ބޭނުންކުރުން
(ހ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދަ ދީފައިވާ ރަސްމީ
ޔުނިފޯމެއް ނުވަތަ އެ ނޫންވެސް ޔުނިފޯމާގުޅޭ އެއްޗެއް ނުވަތަ
ކަސްޓަމްސްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު އުފެއްދުން ނުވަތަ ވިއްކުން ނުވަތަ
ބޭނުންކުރުން ނުވަތަ މިއިން ކަމެއްގައި ބައިވެރިވުން.
(ށ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދަ ދީފައިވާ ރަސްމީ
ޔުނިފޯމެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޔުނިފޯމާގުޅޭ އެއްޗެއް ނުވަތަ
ކަސްޓަމްސްގެ އަ އިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނުވަތަ އެފަދަ އެއްޗެއްގެ ނަކަލެއް
މީހަކަށް ނުވަތަ ބަޔަކަށް އޮޅުވާލުމުގެ ނިޔަތުގައި އުފެއްދުން ނުވަތަ
ބޭނުންކުރުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދަ ދީފައިވާ ރަސްމީ
ޔުނިފޯމެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޔުނިފޯމާގުޅޭ އެއްޗެއް ނުވަތަ
ކަސްޓަމްސްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ބޭނުންކުރުމުގެ ހުއްދަ ނެތް މީހަކަށް
ދިނުން.
(ރ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުން ބޭނުންކުރުމަށް ހުއްދަ ދީފައިވާ ރަސްމީ
ޔުނިފޯމެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޔުނިފޯމާގުޅޭ އެއްޗެއް ނުވަތަ
ކަސްޓަމްސްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ވަޒީފާ
އަދާކުރުމަށް ދެވޭ އެހެނިހެން ތަކެތި ކަސްޓަމްސްގެ ވަޒީފާއިން
ވަކިވުމަށްފަހު ބޭނުންކުރުން.
ތަމްރީން ދިނުން 18. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްގެ
މުވައްޒަފުންނަށް ތަމްރީންދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ހިންގައި ބަލަހައްޓާނީ ކޮމިޝަނަރ
ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްއެވެ.
12

ކުރުން މަނާ 19. ކަސްޓަމްސްގެ އެއްވެސް މުވައްޒަފަކު މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ
ކަންތައްތައް
ގަވާއިދާ ޚިލާފު އެއްވެސް ޢަމަލެއް ކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.
ވަޒީފާއިން އިސްތިއުފާ 20. (ހ) ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްއާއި ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް
ދިނުން
ކަސްޓަމްސް ފިޔަވައި ކަސްޓަމްސްގެ އެހެން މުވައްޒަފުން އެމީހެއްގެ
މަޤާމުން އިސްތިއުފާދޭން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ކޮމިޝަނަރ
ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްއަށް ލިޔުމެއް ފޮނުވާނީއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލިޔުން ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް
ކަސްޓަމްސްއަށް ފޮނުވިކަމުގައިވިޔަސް އެ އިސްތިއުފާ ޤަބޫލުކުރިކަން
އަންގަންދެން އެމީހަކު ވަޒީފާގައި ދެމިހުންނަންވާނެއެވެ. މިފަދަ ލިޔުމެއް
ލިބޭތާ ގިނަވެގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެތެރޭގައި އެކަމަށް ގޮތެއް ނިންމައި
ލިޔުމަކުން އެކަން އެ މުވައްޒަފަކަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްއާއި ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް
ކަސްޓަމްސް އިސްތިއުފާދޭން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ، ސަބަބު ބަޔާންކޮށް،
ރައީސު ލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިޔުމެއް ފޮނުވާނީއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލިޔުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
ފޮނުވިކަމުގައިވިޔަސް އެ އިސްތިއުފާ ޤަބޫލުކުރިކަން އަންގަންދެން އެ
މީހެއްގެ މަޤާމުގެ ވާޖިބު އަދާކުރުންމަތީ ދެމިހުންނަންވާނެއެވެ. މިފަދަ
ލިޔުމެއް ލިބޭތާ ގިނަވެގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެތެރޭގައި އެކަމަށް ގޮތެއް
ނިންމައި ލިޔުމަކުން އެކަން އެ މީހަކަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
(ބ) ކަސްޓަމްސްގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރާ މީހުން ފިޔަވައި ވަޒީފާއިން ވަކިވާ
ކޮންމެ މީހަކީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ރިޓަޔަރމަންޓް ގަވާއިދާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ޝަރަފުވެރިކަމާއެކު ކަސްޓަމްސްގެ ވަޒީފާއިން
ވަކިވި މީހެއްކަން މިނިސްޓަރަށް ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ.
(ޅ) ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުން ވަޒީފާއިން މުސްކުޅިކުރެވޭނެ ގޮތްތައް
ކަސްޓަމްސްގެ ރިޓަޔަރމަންޓް ގަވާއިދުގައި ހިމަނަންވާނެއެވެ.
(ކ) ކަސްޓަމްސްގެ ވަޒީފާގައި ހުރެވޭނެ އެންމެ ދޮށީ އުމުރަކީ 65
13

(ފަސްދޮޅަސް ފަހެއް) އަހަރެވެ.
ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުން 21. މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދަކާ ޚިލާފުވެގެން، ކަސްޓަމްސްގެ
ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވޭ މީހަކަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ލިބިދޭ އެއްވެސް ޢިނާޔަތެއް
ނުވަތަ އިމްތިޔާޒެއް ނުލިބޭނެއެވެ.
ވެލްފެއަރ ފަންޑް 22. ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ވެލްފެއަރގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި
ވެލްފެއަރ ފަންޑެއް އުފައްދައި، އެ ފަންޑުން ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންގެ
ވެލްފެއަރގެ ކަންތައްތަކަށް ހޭދަކުރުމު ގެ ހުއްދަދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސްއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
ސިއްރު ހިފެހެއްޓުން 23. (ހ) ކަސްޓަމްސްގައި މަސައްކަތްކުރާ އެއްވެސް މުވައްޒަފަކު، ރަސްމީ
ލިޔެކިޔުމެއް ނުވަތަ ވަޒީފާގެ ގޮތުން އެނގޭ މަޢުލޫމާތެއް ނުވަތަ ސިއްރު
ލިޔުމެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ލިޔުމެއް ނުވަތަ ސިއްރު ލިޔުމެއްގެ
ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ލިޔުމެއް އެ އެއްޗެއް
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ފަރާތެއް ނޫން ފަރާތަކަށް ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އެ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދަ ސިއްރެއް ޤާނޫނީގޮތުން ހާމަކުރަންޖެހިއްޖެ
ޙާލަތެއްގައި، ހާމަކުރުމަކަށް މި މާއްދާ ހުރަހެއްނާޅައެވެ.
ތިންވަނަ ބާބު
ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން
ކަސްޓަމްސް 24. ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނަކީ އަމިއްލަ ނަމުގައި ދަޢުވާކުރުމާއި ދަޢުވާ
އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން
ލިބިގަތުމާއި އަދި މުޢާމަލާތްކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތު ލިބިފައިވާ މިނިވަން ޤާނޫނީ
14

ޝަޚްޞެކެވެ.
ކޮމިޝަންގެ މަޤްޞަދު 25. ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަންގެ މަޤްޞަދުތައް ތިރީގައި
ބަޔާންކޮށްފައިއެވަނީއެވެ.
(ހ) ކަސްޓަމްސް މުވައްޒަފުންގެ މެދުގައި ޤާނޫނާ ގަވާއިދަށް
ޙުރުމަތްތެރިކޮށްހިތުން އިތުރުކުރުން.
(ށ) ކަސްޓަމްސް މުވައްޒަފުންގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ޤާނޫނާ ގަވާއިދާ ޚިލާފު
ޢަމަލުތައް މިނިވަންކަމާއެކު ތަޙުޤީޤުކޮށް، ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް
ފިޔަވަޅުއެޅުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސް މުވައްޒަފުން ވަޒީފާ އަދާކުރުމުގައި ބޭނުންވާނޭ ޤާނޫނީ
ރައްކާތެރިކަން ލިބިދިނުން.
(ރ) ކަސްޓަމްސް މުވައްޒަފުންގެ ޚިދުމަތާ ބެހޭގޮތުން ޢާންމު ރައްޔިތުންގެ
މެދުގައި އިތުބާރާއި ޔަޤީންކަން އިތުރުކުރުން.
ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން 26. ކޮމިޝަން އެކުލެވިގެންވާނީ 5 މެންބަރުންގެ މައްޗަށެވެ.
މެންބަރުންގެ ސިފަތައް 27. ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންކަމަށް ޢައްޔަ ންކުރެވޭ މީހުންގެ ކިބައިގައި ތިރީގައިމިވާ
ސިފަތައް ފުރިހަމަވާންވާނެއެވެ.
(ހ) މުސްލިމަކު ކަމުގައިވުން.
(ށ) ދިވެހިރައްޔިތަކު ކަމުގައިވުން.
(ނ) ބުއްދިހަމައަށް ހުރި މީހަކުކަމުގައިވު ން.
(ރ) ޢުމުރުން 25 (ފަންސަވީސް) އަހަރު ވެފައިހުރި މީހަކުކަމުގައިވުން.
(ބ) އިސްލާމްދީނުގައި ހައްދެއް ކަނޑައެޅި ފައިވާ ކުށެއް، ނުވަތަ ޚިޔާނާތުގެ
ކުށެއް، ނުވަތަ ރިޝްވަތުގެ ކުށެއް ވޭތުވެދިޔަ 5 (ފަހެއް) އަހަރުގެ
ތެރޭގައި ކުރިކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެފައިވާ މީހަކުކަމުގައިނުވުން.
(ޅ) އެމީހަކީ ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރެވޭފަދަ
ލަޔާޤަތާއި ޤާބިލިއްޔަތު ހުރި މީހަކު ކަމުގައިވުން.
15

(ކ) އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް ވިޔަފާރިކުރުމާއި، އަދި އެފަދަ ތަނެއްގެ ބޯޑް
މެންބަރެއް ކަމުގައި ނުވުން.
(އ) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ނުވަތަ ޤާނޫނެއްގެ
ދަށުން އިންތިޚާބުކުރެވޭ ނުވަތަ ޢައްޔަންކުރެވޭ މަޤާމެއް ފުރަމުންދާ
މީހަކުކަމުގައި ނުވުން.
(ވ) ކަސްޓަމްސް މުވައްޒަފެއްގެ ފިރިއެއް، އަންބެއް، ދަރިއެއް، ބައްޕައެއް،
ނުވަތަ މަންމައެއްކަމުގައި ނުވުން.
މެންބަރުން 28. (ހ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރާނީ މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި
ޢައްޔަންކުރުން
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ދޭ މަޝްވަރާގެ
މަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މަޝްވަރާ ހޯދުމަށްއެދޭނީ، އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުންގެ
މަޝްވަރާ ދޭނީ، އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
1. ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކޮންމެފަހަރަކު،
ރައީސުލްޖުމުހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާ ލިޔުމަކުން،
އެކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން.
2. ކޮމިޝަންއަށް އެ ފަހަރަކު ޢައްޔަންކުރަންޖެހޭ މެންބަރުންގެ
ޢަދަދަށްވުރެ މަދުނޫން ޢަދަދަކަށް މީހުންގެ ނަމާއި، އެމީހުންގެ
ވަނަވަރު އެ ލިޔުމާއެކު ހިމެނުން.
3. މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅާ ގޮތް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް
ފޮނުވާ ލިޔުމަކުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެންގުން.
(ނ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުކަމަށް ޢައްޔަންކުރަންވާނީ، ކޮމިޝަންގެ
މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރެވޭފަދަ ލަޔާޤަތާއި ޤާބިލިއްޔަތު
ހުރިމީހުންގެ ތެރެއިން، މި ޤާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ސިފަތައް ފުރިހަމަވާ މީހުންނެވެ.
(ރ) ކޮމިޝަންއަށް ޢައްޔަންކުރާނެ މެންބަރުންނާއި ގުޅޭގޮތުން ރައްޔިތުންގެ
16

މަޖިލީހުގެ މަޝްވަރާ ހޯދުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުށަހަޅާ ނަންތަކަކީ
ޢާންމުކޮށް އިޢްލާންކޮށްގެން، އެކަމަށް އިޖާބަދޭ މީހުންގެ ތެރެއިން ހޮވާލެވޭ
ނަންތަކެއް ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ. އަދި އެގޮތުން ހުށަހެޅޭ ނަންތަކުގެ
ތެރޭގައި، ވީހާވެސް ބޮޑަށް ޤައުމުގެ އެކިދާއިރާތައް ތަމްސީލްވާނެ
ގޮތެއްވުމަށް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބާރުއަޅަންވާނެއެވެ.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން،
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނަންތައް ފޮނުވާއިރު އެ
ފަހަރަކު ކޮމިޝަނަށް ޢައްޔަންކުރަންޖެހޭ ޢަ ދަދުގެ ދެ ގުނައަށްވުރެން
އިތުރަށް ނަންތައް ފޮނުވަންވާނެއެވެ. މި ގޮތުން ޢާންމުކޮށް
އިޢުލާންކުރުމުން އިޖާބަދިން މީހުންގެ ޢަދަދު ފޮނުވަންޖެހޭ ޢަދަދަށްވުރެން
މަދުވާނަމަ އެ ފަހަރަކު ކުރިމަތިލީ ހުރިހާ މީހުންގެ ނަންތައް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ.
ކޮމިޝަންގެ 29. ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި މިވަނީއެވެ.
މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
(ހ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާތަކާ ބެހޭގޮތުން
ކަސްޓަމްސްއިން ނިންމާ ނިންމުންތަކާ ގުޅިގެން ތަޙުޤީޤު ކުރުމަށް
މިނިސްޓަރު ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކޮށް، ކަމާބެހޭ ރިފޯޓް އަދި
ފެންނަގޮތް މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅުން.
(ށ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޢަމަލުކުރާކަމަށް
ނުވަތަ އޭނާގެ އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާކަމަށް
ބުނެ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ އެކަމެ އްބަލައި ތަޙުޤީޤުކޮށް،
ކަމާބެހޭ ރިޕޯޓް އަދި ފެންނަގޮތް މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅުން.
(ނ) ކޮމިޝަންއިން ބެލި މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ޖި ނާއީ ދަޢުވާއެއް ކުރުމަށް
ކޮމިޝަންއަށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި އެކަން ކުރިޔަށް ގެންދިއުމަށް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހެޅުން.
(ރ) ކޮމިޝަންއަ ށް ހުށަހެޅޭ މައްސަ ލައަކާއި ގުޅިގެން ކުރެވޭ ތަޙުޤީޤުތަކުގައި
17

އެފަދަ މައްސަލައެއް ތަކުރާރު ވިޔަ ނުދިނުމަށްޓަކައި ކަސްޓަމްސްގައި
ޢަމަލުކުރެވޭ އުޞޫލަކަށް ނުވަތަ ގަވާއިދަކަށް ބަދަލުގެންނަން ކޮމިޝަންއަ ށް
ފެންނަނަމަ އެކަމާބެހޭ ލަފާ މިނިސްޓަރަށް ދިނުން.
ކޮމިޝަންގެ ރައީސް 30. (ހ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މީހަކު، ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ކަމުގައި
ޢައްޔަންކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ޢައްޔަންކުރާނީ، ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން
އެ މެންބަރުން ކަނޑައަޅާ މީހެކެވެ. އަދި މިގޮތުން، ކޮމިޝަނުން
ކަނޑައަޅާގޮތެއް، އެ ގޮތެއް ކަނޑައަޅާތާ ގިނަވެގެން 48 (ސާޅީސްއަށެއް)
ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
ކޮމިޝަންއިން އަންގަންވާނެއެވެ.
ކޮމިޝަންގެ ރައީސްގެ 31. ކޮމިޝަންގެ ރައީސްގެ ޒިންމާތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި މި ވަނީއެވެ.
ޒިންމާ
(ހ) ކޮމިޝަންގެ މަސައްކަތްތައް ރާވައި ހިންގުން.
(ށ) ކޮމިޝަންއަ ށް ހުށަހެޅޭ ޝަކުވާތައް ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންނާއި ބަލަން
ޙަވާލުކުރުން.
(ނ) ކޮމިޝަންގެ ޖަލްސާތަކުގެ ރިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުން.
ކޮމިޝަންގެ 32. (ހ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މީހަކު، ކޮމިޝަ ންގެ ނައިބުރައީސް
ނައިބުރައީސް
ކަމުގައި ޢައްޔަންކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަންގެ ނައިބުރައީސް ޢައްޔަންކުރާނީ، ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ
ތެރެއިން އެ މެންބަރުން ކަނޑައަޅާ މީހެކެވެ. އަދި މިގޮތުން، ކޮމިޝަނުން
ކަނޑައަޅާގޮތެއް، އެގޮތެއް ކަނޑައަޅާތާ ގިނަވެގެން 48 (ސާޅީސްއަށެއް)
ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
ކޮމިޝަންއިން އަންގަންވާނެއެވެ.
18

ކޮމިޝަންގެ 33. ކޮމިޝަންގެ ރައީސަށް އޭނާގެ މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމަށް ނުކުޅެދިއްޖެ
ނައިބުރައީސްގެ ޒިންމާ
ޙާލަތެއްގައި، ނުވަތަ އުޛުރުވެރިވެއްޖެ ޙާލަތެއްގައި، ނުވަތަ އެ މަޤާމު ހުސްވެއްޖެ
ޙާލަތެއްގައި، އޭނާގެ މަޤާމުގެ މަސްއޫ ލިއްޔަތުތައް ވަގުތީގޮތުން އަދާކުރާނީ
ކޮމިޝަންގެ ނައިބުރައީސެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކޮމިޝަންގެ ރައީސަށް ކޮމިޝަން
ހިންގުމުގައި އެހީތެރިވެދޭންވާނެއެވެ.
ކޮމިޝަންގެ 34. (ހ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ ޒިންމާތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި މިވަނީއެވެ.
މެންބަރުންގެ ޒިންމާ
1. ކަނޑައެޅިގެން އެގެންއޮތް އުޛުރެއް ދިމާވެގެން މެނުވީ،
ކޮމިޝަންގެ ޖަލްސާތަކަށް ޙާޟިރުވުން.
2. ކަނޑައެޅިގެން އެގެންއޮތް އުޛުރެއް ދިމާވެގެންމެނުވީ،
ކޮމިޝަންއިން ހަވާލުކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުން.
3. ކޮމިޝަނުން ކުރާ ތަޙުޤީޤުތައް ހިންގުން
(ށ) ކޮމިޝަންގެ ކޮންމެ މެންބަރަކުވެސް ކޮމިޝަންއަށް ޚިދުމަތް ކުރަންވާނީ
މިނިވަންކަމާއި، ޢަދުލުވެރިކަމާއި އިންޞާފުވެރިކަމާ އެކުގައެވެ. އަދި
ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ހަވާލުކުރެވޭ ކަންކަން ކުރަންވާނީ އެއްވެސް ނުފޫޒަކަށް
ލެނބުމެއްނެތި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާ އެއްގޮ ތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ނ) ކޮމިޝަންގެ އެއްވެސް މެންބަރެއްގެ އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތެއް ނުވަތަ
ފައިދާއެއް ނުވަތަ ދައުރެއް އޮތްކަމެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއް، ކޮމިޝަންއިން
ބަލާ ހިނދު، އެކަމެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއް ބެލުމުގައި ނުވަތަ
ނިންމުމުގައި، އެއްވެސް މިންވަރަކަށް އެ މެންބަރަކު ބައިވެރިވެގެން
ނުވާނެއެވެ. އަދި ކޮމިޝަންއިން ބަލާ މައްސަލައަކީ، މިފަދަ މަޞްލަޙަތެއް
ނުވަތަ ފައިދާއެއް ނުވަތަ ދައުރެއް އޮތްކަމެއްކަން ނުވަތަ މައްސަލައެއްކަން
ކުރިން އެނގިފައިނެތްނަމަވެސް އެކަން އެނގޭހިނދު، އެކަން ކޮމިޝަންގެ
ރައީސަށް އެންގުމާއެކު، އެކަމެއް ނުވަތަ މައްސަލައެއް ބެލުމުން ނުވަތަ
އެމައްސަލައަކާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމަންޖެހޭ ނިންމުންތައް ނިންމުމުން
އެމެންބަރަކު ތަނާޒުލު ވާންވާނެއެވެ.
19

(ރ) ކޮމިޝަންގެ ވަޒީފާގެ ހައިސިއްޔަތުން މެންބަރުންނަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތަކީ
ސިއްރުގެ ގޮތުގައި ހިފަހައްޓަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތެވެ. މިފަދަ މަޢުލޫމާތެއް
ޤާނޫނީ ބާރެއް ލިބިފައިވާ ފަރާތެއްގެ ތަޙުޤީޤަކަށްޓަކައި ނުވަތަ ޝަ ރީޢަތުގެ
ބޭނުމަށްޓަކައި މެނުވީ ކޮމިޝަންގެ މަސައްކަތާ ނުގުޅޭ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް
ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
މެންބަރުކަމުގެ ދައުރު 35. (ހ) ކޮމިޝަންއަށް ޢައްޔަންކުރެވޭ މެންބަރަކު، އެ މަޤާމުގައި ދެމިހުންނާނީ އެ
މެންބަރަކު ޢައްޔަންކުރެވޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން 5 (ފަހެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ
މުއްދަތަށެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 38 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ވަކިކުރެވޭ މެންބަރަކަށް އަލުން މި
ކޮމިޝަންއަށް ކުރިމައްޗެއް ނުލެވޭނެއެވެ.
މަޤާމު ހުސްވުން 36. ތިރީގައި މިވާ ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަ ތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ، ކޮމިޝަ ންގެ
މެންބަރެއްގެ މަޤާމު ހުސްވާނެއެވެ.
(ހ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިސްތިއުފާ ދިނު ން.
(ށ) މެންބަރުކަމުގެ ދައުރު ހަމަވުން.
(ނ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތި ން މެންބަރުކަމުން ވަކިކުރު ން.
(ރ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ނުވަތަ ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން އިންތިޚާބު ކުރެވޭ
ސިޔާސީ މަޤާމަކަށް ކުރިމަތިލުން.
(ބ) މި ޤާނޫނުގައި މެންބަރުންގެ ސިފަތައް ކަމުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ސިފަތަކުގެ
ތެރެއިން ސިފައެއް އުނިވުން.
އިސްތިއުފާދިނުން 37. (ހ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރަކު އޭނާގެ މަޤާމުން އިސްތިއުފާދޭން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ،
ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ސިޓީއެއް ހުށަހަޅައި، އެ
ސިޓީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބުމު ން އެ މެންބަރަކު މެންބަރުކަމުން
ވަކިވީއެވެ.
20

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކޮމިޝަ ންގެ ރައީސް ނުވަތަ ނައިބުރައީސް،
ރައީސްކަމުން ނުވަތަ ނައިބުރައީސްކަމުން އިސްތިއުފާދިންކަމުގައި ވިޔަސް،
ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުކަމުން އޭނާ އިސްތިއުފާދިނީ ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ.
މެންބަރުކަމުން 38. ތިރީގައިމިވާ ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ، ކޮމިޝަންގެ
ވަކިކުރުން
މެންބަރަކު މެންބަރުކަމުން ވަކިކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
1. ޝަރުޢީ ޙުކުމަކުން އިފްލާސްކުރުން.
2. ކޮމިޝަންގެ މެންބަރެއްގެ ކިބައިގައި ހުރުމަށް މި ޤާނޫނު
ލާޒިމުކުރާ ސިފައެއް އުނިވުން.
3. ޖިނާއީ ކުށެއް ކުރިކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވު ން.
ކޮމިޝަންގެ 39. ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކޮށް މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާނޭ
މުވައްޒަފުންނާއި
މުވައްޒަފުންނާއި ވަސީލަތްތައް ސަރުކާރުން ފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ.
ފަންނީ ލަފާދޭ
ފަރާތްތައް
މުސާރަ 40. (ހ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންނަށް ދެވޭ މުސާރައާއި އެހެނިހެން ޢިނާޔަތްތައް
ކަނޑައަޅާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުންނެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންނަށް ދެވޭ މުސާރައާއި އެހެނިހެން ޢިނާޔަތްތައް،
މެންބަރުކަމުގެ މުއްދަތުގައި ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަކަށްމެނުވީ
އުންޏެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
(ނ) ކޮމިޝަންގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައާއި ޢިނާޔަތްތައް، މިނިސްޓްރީ އޮފް
ފިނޭންސް އެންޑް ޓެރެޜަރީ ގެ މަޝްވާރާއާއެކު ކަނޑައަޅާނީ
ކޮމިޝަންއިންނެވެ.
21

ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގައި 41. (ހ) ކޮމިޝަންއިން ކުރަމުންދާ ތަޙުޤީޤަކާ ގުޅިގެން، އަންނަނިވި ކަންކަން
ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެންވާ
ކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަންއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ބަރާއި ޒިއްމާ
1. ހެކިންގެ ގޮތުގައި ޙާޟިރުކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތައް ކޮމިޝަންއަށް
ޙާޟިރުކުރުމާއި ހެކިބަސް ހޯދުން؛
2. ކޮމިޝަންއިން ކުރަމުންދާ ތަޙުޤީޤަކާ ގުޅުންހުރިކަމަށް ފެންނަ
ފަރާތްތައް ކޮމިޝަންއަށް ޙާޟިރުކުރުމާއި އެ މީހުންގެ ހެކިބަހާއި
ބަޔާން ހޯދުން؛
3. ކޮމިޝަ ންއިން ކުރަމުންދާ ތަޙުޤީޤަކާ ގުޅުންހުރިކަމަށް ފެންނަ
ލިޔެކިއުންތަކާއި އެހެނިހެން ތަކެތި ހޯދުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުގެ
އިދާރާތަކަށާއި އެހެނިހެން ތަންތަނަށް ކޮމިޝަންގެ
މުވައްޒަފުންގޮސް އެތަންތަނާއި އެތަންތަނުގައި ހުރި ލިޔެކިއުން
ބެލުމާއި ނަކަލުކުރުމާއި ބޭނުންވެއްޖެނަމަ ކޮމިޝަންއަށް ގެނައުން؛
4. ވަކި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ޚާއްޞަ މަޢުލޫމާތެއް ދެވިދާނެ ކަމަށް
ކޮމިޝަންއަށް ފެންނަ ފަރާތްތަކުން، އެ މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުން؛
5. ކޮމިޝަންއަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައަކާއި ގުޅޭގޮތުން ސަރުކާރުގެ
ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ކަނޑައެޅޭ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ކޮމިޝަންއަ ށް
މަޢުލޫމާތެއް ދިނުމަށް، ނުވަތަ ރިޕޯޓެއް ހުށަހެޅުމަށް އެންގުން؛
6. ކޮމިޝަންގެ 2 މެންބަރަކު، ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ މެންބަރުންގެ
ކޮމިޓީއަކުން މައްސަލަބަލައި ތަޙުޤީޤުކުރުން؛
7. ކޮމިޝަންއިން ކުރެވޭ ތަޙުޤީޤު ތަކުގައި، މައްސަލަނިންމަންވާނީ،
މައްސަލަ ރައްދުވާފަރާތުން ބުނާ އެއްޗަކަށާއި އަދި މައްސަލައިގެ
ވަށައިގެން ހުރި ހުރިހާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުއެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަންއިން ކުރެވޭ ތަޙުޤީޤުތަކުގައި، މައްސަ ލަ ނިންމަންވާނީ، މައްސަލަ
ރައްދުވާފަރާތުން ބުނާ އެއްޗަކަށާއި އަދި މައްސަލައިގެ ވަށައިގެންހުރި
ހުރިހާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުއެވެ.
22

ކޮމިޝަންގެ ބާރުތައް 42. ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށްޓަކައި، އަ ންނަނިވި ބާރުތައް ކޮމިޝަންއަ ށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ހ) ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށްޓަކައި، ބޭނުންވާ އެންމެހައި
ސާމާނާއި، ވަސީލަތާއި، އާލަތްތައް ހޯދައި، ގެންގުޅެ، އެތަކެތީގެ ބޭނުން
ހިފުން؛
(ށ) ކޮމިޝަންއިން އެކިއެކި މައްސަލަތައް ބަލައި ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި
ޢަމަލުކުރާނެ މިންގަނޑުތަކާއި، ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު
އަދާކުރުމުގައްޔާއި މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރުމުގައި ގެންގުޅޭނޭ އުޞޫލުތައް
އެކުލަވާލުން؛
(ނ) ކޮމިޝަންއިން ބެލުނު މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް ކުރުމަށް
ކޮމިޝަންއަށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް
ޕް ރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހެޅުން.
އެހެން ފަރާތްތަކުން 43. ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ބާރުލިބިފައިވާ އެއްވެސް އިދާރާއަކުން ކަސްޓަމްސްގެ
ކުރާ ތަޙުޤީޤު
މުވައްޒަފެއްގެ މައްސަލައެއް ތަޙުޤީޤު ކުރަމުން ގެންދާނަމަ، އެކަމާބެހޭ މަޢުލޫމާތު
ކޮމިޝަންއަށް އެނގޭނެ ނިޒާމެއް ކޮމިޝަ ންއިން ޤާއިމް ކުރަންވާނެއެވެ.
އެހެން އިދާރާއަކުން 44. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުރަމުންގެންދާ ތަޙުޤީޤަކަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތެއް، ތަޙުޤީޤު
ކުރާ ތަޙުޤީޤަކަށް
ކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ބާރު ލިބިގެން ތަޙުޤީޤުކުރާ މުއައްސަސާއެއްގައި ހުރި ކަމަށް
ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތު
ކޮމިޝަންއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެފަރާތަކަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދަން އެދުމާއި
އެފަދަ މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކޮމިޝަންއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ޝަރީޢަތުގައި 45. (ހ) ޝަރީޢަތުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައަކާ ގުޅުންހުރި ކަސްޓަމްސް
ހިނގަމުންދާ
އޮފިސަރެއްގެ މައްސަލައެއް ކޮމިޝަންއަށް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ އެ މައްސަލަ
މައްސަލައަކާ ގުޅުން
ބަލަންވާނީ ޝަރީޢަތަށް އަސަރެއް ނުކުރާނޭ ގޮތެއްގެމަތިން ސިއްރު
ހުރި މައްސަލަ ބެލުން
މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އޮތް މައްސަ ލަ
ޝަރުޢީ މަރުޙަލާއިން ނުނިމެނީސް އެ މައްސަލައިގެ ރިޕޯޓް ނުވަތަ
23

ހޯދުންތައް ޢާންމުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
(ށ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރެއްގެ މައްސަލައެއް ޝަރުޢީ ކޯޓެއްގައި ހިނގަމުން
ދަނިކޮށް އެ މައްސަލަ ކޮމިޝަންއިން ނުބެލޭނެއެވެ.
މައްސަލަ ބެލުމަށްފަހު 46. ކޮމިޝަންއިން މައްސަލައެއް ބަލާނިންމުމަށްފަހު ޢަމަލުކުރާނީ ތިރީގައިމިވާ ގޮތަށެވެ.
ޢަމަލުކުރެވޭގޮތް
(ހ) ތަޙުޤީޤު ކުރެވުނީ ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު ނުވަތަ ބަޔަކު ޤާނޫނާއި ނުވަތަ
ގަވާއިދާ ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށް ކުރެވުނު ތުހުމަތެއްގައިކަމަށްނަމަ،
އެތުހުމަތަކާ ބެހޭގޮތުން ކޮމިޝަންއަ ށް ފެންނަ ގޮތާއި އަދި މައްސަލައިގަ އި
މިނިސްޓަރު ޢަމަލުކުރަން ފެންނަގޮތެއްގެ ލަފާ މިނިސްޓަރަށް ދިނުން.
(ށ) ކޮމިޝަންއިން ކުރެވުނު ތަޙުޤީޤަކާއި ނުވަތަ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ޖިނާއީ
ދަޢުވާއެއް ކުރުމަށް ފެންނަނަމަ އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވުން.
(ނ) ކޮމިޝަންއިން ކުރެވުނު ތަޙުޤީޤަކާ ގުޅިގެން، އެފަދަ މައްސަލައެއް ތަކުރާރު
ވިޔަ ނުދިނުމަށްޓަކައި ކަސްޓަމްސްގައި ޢަމަލުކުރެވޭ އުޞޫލުތަކަށް ނުވަތަ
ގަވާއިދުތަކަށް ބަދަލުގެންނަން ކޮމިޝަންއަށް ފެންނަނަމަ އެކަމާބެހޭ ލަފާ
މިނިސްޓަރަށް ދިނުން.
(ރ) ކޮމިޝަންއިން ކުރެވުނު ތަޙުޤީޤަކާ ގުޅިގެން، އެފަދަ މައްސަލައެއް ތަކުރާރު
ވިޔަ ނުދިނުމަށްޓަކައި ކަސްޓަމްސްގައި ޢަމަލުކުރެވޭ އުޞޫލުތަކަށް ނުވަތަ
ގަވާއިދުތަކަށް ބަދަލުގެންނަން ކޮމިޝަންއަށް ފެންނަނަމަ އެކަމާބެހޭ ލަފާ
މިނިސްޓަރަށް ދިނުން.
މެންބަރުންނަށާއި 47. ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގެ ގޮތުންނާއި، ކޮމިޝަންއަށް ލިބިދޭ
މުވައްޒަފުންނަށް ދެވޭ
ބާރުތަކުގެ ދަށުން ޢަމަލުކުރުމުގައި ޤާނޫނާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތެއްގެމަތިން ކޮމިޝަންގެ
ޙިމާޔަތް
މެންބަރަކު، ނުވަތަ މުވައްޒަފަކު ރަސްމީ ހައިސިއްޔަތުން، ހެޔޮ ނިޔަތުގައި ކުރާ
ކަމަކާމެދު ނުވަތަ ނުކޮށް ދޫކޮށްލާ ކަމަކާމެދު ދަޢުވާއެއް ނުއުފުލޭނެއެވެ.
24

ގަވާއިދު ހެދުން 48. ކޮމިޝަންއިން އެކިއެކި މައްސަލަތައްބަލައި ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ
މިންގަޑުތަކާއި، ކޮމިޝަންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ގެންގުޅޭނޭ އުޞޫލުތައް
ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދުތައް އެކުލަވާލާނީ ކޮމިޝަންއިންނެވެ.
ބައްދަލުވުންތައް 49. (ހ) ކޮމިޝަންގެ ބައްދަލުވުމެއް މަދުވެގެން މަހަކު 1 (އެކެއް) ފަހަ ރު
ބާއްވަންވާނެއެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަންގެ ކޮންމެ ބައްދަލުވުމެއްގެވެސް ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ،
ކޮމިޝަންގެ ރައީސެވެ.
(ނ) ކޮމިޝަންގެ ބައްދަލުވުމަކަށް ކޮމިޝަންގެ ރައީސަށް ހާޟިރު
ނުވެވިއްޖެނަމަ، އެބައްދަލުވުމެއްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ، ކޮމިޝަންގެ
ނައިބުރައީސެވެ.
(ރ) ކޮމިޝަންގެ ބައްދަލުވުމެއްގެ ޤާނޫނީ ޢަދަދަކީ ކޮމިޝަންގެ 3 (ތިނެއް)
މެންބަރުންނެވެ.
ކޮމިޝަންގެ 50. މުޅި ކޮމިޝަ ންގެ ފެންވަރުގައި ބަލާ މައްސަލަތައް ނިންމުމުގައި، ކޮމިޝަންގެ
ނިންމުންތައް
އިއްތިފާޤު ނުލިބޭ ޙާލަތްތަކުގައި، މައްސަލަތައް ނިންމާނީ، ކޮމިޝަންގެ
އަޣްލަބިއްޔަތުންނެވެ.
އަހަރީ ރިޕޯޓް 51. (ހ) ކޮމިޝަންގެ ހަރަކާތްތަކުގެ މައްޗަށް އެކުލަވާލެވޭ އަހަރީ ރިޕޯޓެއް، ކޮންމެ
އަހަރެއްގެ ފެބްރުއަރީ މަހުގެ 10 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން
ރައީސުލްޖުމުހޫރިއްޔާއަށާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށާއި، މިނިސް ޓަރަށް
ފޮނުވަންވާނެއެވެ.
(ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަހަރީ ރިޕޯޓްގައި، އެރިޕޯޓްގެ
މުއްދަތުގައި ހިނގައިދިޔަ، އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމަނަންވާނެއެވެ.
1. ކޮމިޝަންއަ ށް ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތައް.
2. ކޮމިޝަންއިން ނިންމި މައްސަލަތަކާއި، އެމައްސަލަތައް ނިންމިގޮތް.
25

3. ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން، ބަލަމުންގެންދާ
މައްސަލަތައް.
4. ކަސްޓަމްސްއިން އިޞްލާޙުކޮށް ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭކަމަށް
އެމުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކޮމިޝަންއިން ހުށަހެޅިކަންކަން.
5. އިޞްލާޙުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަސްޓަމްސްއިން
ޢަމަލުކުރި ކަންކަމާއި، ޢަމަލުނުކުރާކަންކަން.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި،
މިނިސްޓަރަށް ފޮނުވާތާ، 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި،
ކޮމިޝަންއިން އެ ރިޕޯޓް ޢާންމުކޮށް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
(ރ) ދިމާވާ ޚާއްޞަ ޙާލަތެއްގައި، ކޮމިޝަންއަ ށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި،
އެޙާލަތަކާގުޅޭ ޚާއްޞަ ރިޕޯޓެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށާއި، މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކޮމިޝަންއަ ށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
ބެލުމުގެ ބާރު 52. (ހ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާއިރު ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ދާއިރާއަކަށް
ލިބިގެންވާ
ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނު ދަށުން ކޮމިޝަންއަށް
މައްސަލަތައް
މައްސަލައެއް ހުށަހެޅޭނީ އަދި ކޮމިޝަންއިން މައްސަލައެއް ބެލޭނީ،
އެކަމެއްގެ މައްޗަށް މައްސަލަ ބިނާވެފައިވާ ކަންތައް ހިނގާފައިވަނީ މި
ޤާނޫނަށް ޢަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ފަހުގެ ތާރީޚެއްގައިކަމަށް ވާނަމައެވެ.
(ށ) ކޮމިޝަންއަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން މައްސަލައެއް
ހިނގާފައިވަނީ، މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ފަހުންކަމުގައިވިއަސް،
އެހެންގޮތަކަށް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ކޮމިޝަންއިން
އެމަ އްސަލައެއް ބެލޭނީ، އެކަމެއްގެ މައްޗަށް އެމައްސަލަ ބިނާވެފައިވާ
ކަންތައް ހިނގި ތާރީޚާއި އެމައްސަލައެއް ކޮމިޝަންއަށް ހުށަހެޅި ތާރީޚާ
ދެމެދު، މިލާދީ ގޮތުން 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަސް ފުރިހަމަ ނުވާނަމައެވެ.
26

ހަތަރުވަނަ ބާބު
ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތައް
ކަސްޓަމްސްގެ 53. (ހ) މުދާ އިމްޕޯޓްކުރުމަށާއި އެކްސްޕޯޓްކުރުމަށް ރާއްޖޭގައި ބޭނުންކުރެވޭ ވައިގެ
ސަރަޙައްދު
ބަނދަރުތަކާއި ކަނޑުގެ ބަނދަރުތަކުގެ ވަކި ސަރަޙައްދުތަކެއް އެއީ
ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުކަމުގައި ކަނޑައެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓަރަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ޙާލަތްތައް ނޫން އެހެން ޙާލަތްތަކުގައި،
ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ހުރިހާ އުޅަނދުފަހަރެއްވެސް ބަނދަރުކުރަންވާނީ
ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދެއް ހިމެނޭ ބަނދަރަކަށެވެ. އަދި ރާއްޖެއިން ފުރާ
ހުރިހާ އުޅަނދުފަހަރެއް ފުރަންވާނީވެސް މިފަދަ ބަނދަރަކުންނެވެ.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ށ) ގައި އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ
ޚާއްޞަ ޙާލަތްތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުގައި
ކަނޑަ އަޅާފައިވާ ތަންތަން ފިޔަވައި އެހެން ތަންތަނުގައި ބަނދަރުކުރުމުގެ
ހުއްދަދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި މިގޮތުން
ކަސްޓަމްސްއިން ހުއްދަދޭ ބަނދަރުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ އިޖުރާއަތުތައް،
މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހިންގުމަކަށް މިމާއްދާ ހުރަހެއްނާޅައެވެ.
މިމާއްދާގެ ދަށުން އުޅަނދުފަހަރު ލަފާފުރުމަށާއި، މީހުންނާއި މުދަލާއި
ތަކެތި އަރުވާ ބޭލުމުގެ ވަގުތީ ހުއްދަދޫކުރެވޭނެ އުޞޫލާއި، އެކަމަށް ނެގޭނެ
އަގު ނުވަތަ ފީ، ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ރ) ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތަކަކީ އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމަށް ޚާއްޞަ
ކުރެވިފައިވާ ސަރަޙައްދުތަކެކެވެ.
1. ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރުމުގައި ނުވަތަ ރާއްޖެއިން މުދާ
އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގައި މުދާ އެރުވުމަށާއި، ބޭލުމަށާއި މިކަންކަމުގައި
އުޅޭ މީހުން ވަދެނުކުތުމަށް.
2. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރުގެ ފަސިންޖަރުންނާއި
27

އެނޫންވެސް މީހުން ފުރުމަށާއި، ފޭބުމަށާއި، މިކަމުގައި އެހީތެރިވާ
މީހުން ވަދެނުކުތުމަށް.
3. މުދާ ރައްކާކުރުމަށާއި، މުދާ ބަލައި ފާސްކުރުމަށާއި، މުދާ
ދޫކުރުމަށާއި، މީހުން ފޭބުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމަށް.
4. ކަސްޓަމްސްގެ ވެއަރހައުސްތަކާއި، ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސްތަކާއި،
ޑިއުޓީ ހިލޭ ފިހާރަތަކާއި، މިނިވަން ވިޔަފާރީގެ ސަރަޙައްދުތައް
ހިންގުމަށް.
5. މަތީގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަމާގުޅޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ އިދާރީ
އަދި އެހެނިހެން މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް.
(ބ) ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތަކުގައި ނުވަތަ ވަގުތީ ޕޯޓް ފެސިލިޓީތަކުގައި
އެންމެ ކުޑަމިނުން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަވެފައި
ހުންނަންވާނެއެވެ.
1. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރު އަތްދޮށްކުރާ
ސަރަޙައްދާއި، މުދާ ބަހައްޓާ ސަރަޙައްދުތަކަށް ހުއްދަނެތް
ފަރާތްތަކަށް ނުވަދެވޭގޮތަށް ބަންދުކުރުން.
2. މުދާ ބަހައްޓާ ސަރަޙައްދުތަކަށާއި ތަންތަނަށް ވަދެނުކުމެވާ
މީހުންނާއި،އެ ސަރަޙައްދުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުން އެ
ސަރަޙައްދުތަކަށް ވަދެނުކުތުން ކޮންޓްރޯލްކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު
ހަމަޖެއްސުން.
3. އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި، އިމްޕޯޓްކުރާ މުދާ އެކަށީގެންވާ
ޙާލަތެއްގައި ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބެހެއްޓޭނެ އިންތިޒާމު
ހަމަޖެއްސުމާއި، މުދާ ބަލައި ފާސްކުރުމާއި، މުދާ ދޫކުރުމުގެ
މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން.
4. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރުން އަންނަ މީހުންނާއި
ފުރާ މީހުން އަދި އެމީހުން ގެންނަ ތަކެއްޗާއ ގެންދާ ތަކެތި
ބަ ލައި ފާސްކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން.
28

5. ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމުގެ ގޮތުން ސަރަޙައްދު ބެލޭނެ ކެމެރާއާއި
އެހެނިހެން ވަސީލަތްތައް ހަމަޖެއްސުން.
ކަސްޓަމްސްގެ 54. (ހ) ކަސްޓަމްސްގެ ވެއަރހައުސްތައް އުފައްދައި، އެތަންތަނުގައި ކަސްޓަމްސްގެ
ވެއަރހައުސް
ކޮންޓްރޯލްގައިވާ މުދާ ބަހައްޓައި، އެތަންތަނުގައި ބަހައްޓާ މުދަލާގުޅިގެން
ފީއެއްނެގުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މިގޮތުން
ބަހައްޓާ މުދާ ބަހައްޓަންވާނީ އެ މުދަލެއް ބެހެއްޓުމަށް އެކަށީގެންވާ
ޙާލަތުގައެވެ. އަދި ފީ ނެގުމުގެ އުޞޫލާއި، ނަގާނެ ފީއެއް ކަސްޓަމްސްގެ
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަން ވާނެއެވެ.
(ށ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގައިވާ މުދާ ރަސްމީ ބަނދަރުތަކުގައާއި
ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތަކުގައާއި ކަސްޓަމްސްގެ ވެއަރހައުސްތަކުގައި
ބެހެއްޓޭނީ، ބަލައި ފާސްކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ނައްތާލުމަށްޓަކައި ނުވަތަ
ރާއްޖޭގައި ބޭނުންކުރުމަށް ދޫކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓް
ކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ އެނޫންވެސް ކަސްޓަމްސްގެ ބޭނުމަކަށްޓަކައެވެ.
ރަސްމީ ވިޔަފާރި ބަނދަރުތަކުގައާއި ކަސްޓަމްސްގެ ވެއަރހައުސްތަކުގައި
އަދި ވަގުތީގޮތުން މުދާ ބެހެއްޓުމަށް ހުއްދަދޭ ތަންތަނުގައި މުދާ ބަހައްޓާނެ
އުޞޫލު، ކަސްޓަމްސް ގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސް 55. (ހ) ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސްތައް ރަޖިސްޓަރީކޮށްދީ، އެތަންތަނުގައި ބަހައްޓާނެ
މުދާ ކަނޑައަޅައި، އެތަންތަނުން ފީނެގުމުގެ އުޞޫލުތައް ކަނޑައެޅުމުގެ
އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓަރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސެއްގައި ބެހެއްޓޭނީ، އެ މުދަލަކުން ނަގަންޖެހޭ
އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓް ޑިއުޓީ ނަގާ ނިމެންދެން ނުވަތަ އެ
މުދަލެއް ބަލައި ފާސްކޮށް ނިމެންދެން ނުވަތަ އެ މުދަލެއް ނައްތާލެވެންދެން
ނުވަތަ ރާއްޖޭގައި ބޭނުންކުރުމަށް ދޫކޮށް ނިމެންދެން ނުވަތަ ރާއްޖެއިން
އެކްސްޕޯޓްކޮށް ނުވަތަ ބޭރުކޮށް ނިމެންދެން ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގައި
ބަހައްޓަންޖެހޭ މުދަލެވެ.
29

(ނ) ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސްތައް ހިންގުމާއި ރަޖިސްޓަރީކުރުމާބެހޭ އުޞޫލުތައް
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
މިނިވަން ވިޔަފާރީގެ 56. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ މިނިވަން ވިޔަފާރީގެ ސަރަޙައްދުތަކަށާއި، ޑިއުޓީ
ސަރަޙައްދުތަކާއި
ހިލޭފިހާރަތަކަށާއި، މިނިވަން އިޤްތިޞާދީ ސަރަޙައްދުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ
ޑިއުޓީ ހިލޭ ފިހާރަތައް
ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަންތަނަށް އިމްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި
އެތަންތަނުން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލާގުޅޭގޮތުން، ކަސްޓަމްސްއިން ޢަމަލުކުރާނެ
އުޞޫލު، ކަސްޓަމްސް ގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
މި ޤާނޫނު ހިންގަން 57. (ހ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާއިރު ހިންގަމުންގެންދާ ކަސްޓަމްސްގެ
ފަށާއިރު ކަސްޓަމްސްގެ
ވެއަރހައުސްތަކާއި، ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސްތަކާއި، ކަސްޓަމްސްގެ
ސަރަޙައްދުތައް
އެހެނިހެން ސަރަޙައްދުތަކާއި، މިނިވަން އިޤްތިޞާދީ ސަރަޙައްދުތަކުގައި
ކަމުގައި ބެލެވޭނެ
ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަންތަނަކީ، މި
ތަންތަން
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތައް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ
ތަންތަންކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.
(ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދެއް
ހިންގުމުގައި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިތުރު އުޞޫލަކަށް
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނަމަ، މި ޤާނޫނު ހިންގަންފަށާތާ 6 (ހައެއް) މަސް
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، އެ ފަދަ ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތަކާ ގުޅިގެން ކުރުން
މި ޤާނޫނުން ލާޒިމުކުރާ ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށް ނިންމަންވާނެއެވެ.
ކަސްޓަމްސަށް 58. ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދެއް އޮތް ބަނދަރެއްގައި، ކަސްޓަމްސްއިން ކުރަންޖެހޭ
ވަސީލަތްތައް
އެންމެހައި ކަންތައްތައް ކުރުމަށްޓަކައި، ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ފޯރުކޮށްދިނުން
ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭނުންވާ ތަކެއްޗާއި ތަންތަނާއި، އެތަންތަނުގައި މަސައް ކަތް
ކުރެވޭނެގޮތް، އެބަނދަރެއް ހިންގާ ފަރާތަކުން ކަސްޓަމްސްއިން އެކަމަށް އެއްވެސް
އަ ގެއްނެގުމަކާ ނުލައި ފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ. މިގޮތުން، ތިރީގައި މިވާ ކަންތައްތައް
ބަނދަރު ހިންގާ ފަރާތުން ކޮށްދޭންވާނެއެވެ.
30

(ހ) މުދަލާއި ތަކެތި ބަލައި ފާސްކުރުމަށް ބޭނުންވާނެ މެޝިނަރީއާއި ސާމާނު
ހޯދުމާއި ބެހެއްޓުން.
(ށ) މީހުންނާއި ފޮށިތަންމަތި ބަލައި ފާސްކުރުމަށް ބޭނުންވާނެ މެޝިނަރީއާއި
ސާމާނު ހޯދުމާއި ބެހެއްޓުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސްގެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ ތަންތަނާއި އެތަންތަނުގައި
މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތް.
(ރ) މިމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަރަޙައްދުތައް ކަސްޓަމްސްއިން ޤަބޫލުކުރާ
ފެންވަރަކަށް ހަދައި، އެ ސަރަޙައްދުތަކުގައި ހިނގާ ކަންތައްތައް ބަލައި
މޮނިޓަރ ކުރެވޭނެ ނިޒާ މެއް ޤާއިމްކުރެވި، އެ ސަރަޙައްދުތަކަށް
ވަދެނުކުމެވެވޭ ޕޮއިންޓުތައް ބެލެހެއްޓޭނެގޮތަށް ފަރުމާކުރެވި، އެފަދަ
ޕޮއިންޓްތައް ޤާއިމްކުރެވިފައި ހުރުން.
(ބ) އެ ބަނދަރަކަށް ބާލާ މުދަލުގެ ތަފްޞީލު ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ
ގޮތެއްގެމަތިން ކަސްޓަމްސްއަށް ދެމުން ގެންދިއުން.
(ޅ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަރަޙައްދުތަކަށް ވަދެނުކުތުމުގެ ހުއްދަދޭ
ފަރާތްތަކާއި، ސަރަޙައްދުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމުގެ ހުއްދަ ނުވަތަ
އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ދޫކުރާ ފަރާތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ކަސްޓަމްސްގެ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަސްޓަމްސްއަށް ދެމުންގެންދިއުން.
ކަސްޓަމްސްގެ 59. ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި
މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ
ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭނުންވާނެ އެންމެހައި ސާމާނާއި،
ވަސީލަތް ހޯދުން
އާލާތްތަކާއި، ވަސީލަތްތައް އެތެރެކުރުމާއި، އެ އެއްޗެހީގެ ބޭނުންހިފުމުގެ ބާރު
ކަސްޓަމްސްއަށާއި ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މިގޮތުން
ބޭނުންކުރެވޭނެ ސާމާނާއި، އާލާތާއި ވަސީ ލަތްތައް، ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
31

ފަސްވަނަ ބާބު
ކަސްޓަމްސްގެ އުޞޫލުތައް
އުޅަނދުފަހަރު އައުން 60. (ހ) ރާއްޖެއިން ބޭރުން ރާއްޖެއަށް އަންނަ އުޅަނދުފަހަރު ކަސްޓަމްސްއިން
ހުއްދަނުދޭ ތަނެއްގައި ބަނދަރުކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.
(ށ) އުޅަނދެއް ރާއްޖެއަށް އައުމުގެ ކުރީގައި، ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައިވާ
ގޮތުގެމަތިން އެއުޅަނދު ރާއްޖެއަށް އަންނާނެކަމަށް ލަފާކުރެވޭ ވަގުތާއި، އެ
އުޅަނދުގައިހުރި މުދަލަކާއި، އެ އުޅަނދުގައި ތިބި މީހުންނާބެހޭ ތެދު އަދި
ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ހިމެނޭ އިންވާރޑް މެނިފެސްޓެއް، އެ އުޅަނދެއްގެ
މާ ސްޓަރ ނުވަތަ އޭޖެންޓް ކަސްޓަމްސްއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް
ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދައެއްނެތި،
ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ އުޅަނދަކަށް ކަސްޓަމްސްއިން އެރުމުގެކުރިން
އެހެން އެއްވެސް މީހަކު ނުވަތަ ފަރާތަކުން އަރައި، ނުވަތަ އެ
އުޅަނދަކުން ފައިބައި، ނުވަތަ އެ އުޅަނދަކަށް މުދާ އަރުވައި، ނުވަތަ އެ
އުޅަނދަކުން މުދާ ބާލައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ރ) ރާއްޖެއިން ބޭރުން ރާއްޖެއަންނަ ކޮންމެ އުޅަނދެއް ރާއްޖޭގެ ބަނދަރަކަށް
އައުމާއެކު އިންވާރޑް ކްލިއަރެންސް ހޯދަންވާނެއެވެ.
އިމްޕޯޓްކުރާ މުދަލުގެ 61. (ހ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ ކޮންމެ ފަރާތަކުން، އެ މުދަލަކާބެހޭ
މަޢުލޫމާތު ހުށަހެޅުން
ތަފްޞީލާއި، މުދަލުގެ ޢަދަދާއި، މުދަލުގެ އަގުގެ މަޢުލޫމާތު،
ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ މުއްދަތެ އްގެ ތެރޭގައި، އަދި ކަސްޓަމްސްއިން
ކަނޑައަޅާ ޑިކްލަރޭޝަންގައި ކަސްޓަމްސްއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ށ) ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި، ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލަށް
ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޑިއުޓީ ދައްކަންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޑިކްލަރޭޝަންއާއެކު ތިރީގައިމިވާ
32

ލިޔެކިޔުން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
1. ކޮމާރޝަލް އިންވޮއިސް؛
2. ޕެކިންގ ލިސްޓް؛
3. ބިލް އޮފް ލޭޑިންގ ނުވަތަ އެއަރވޭ ބިލް؛ އަދި
4. ކަސްޓަމްސްއަ ށް ބޭނުންވާކަމަށް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
ކަނޑައަޅާ އިތުރު ލިޔެކިއުން.
(ރ) މިމާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލިޔެކިއުންތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭ
މަޢުލޫމާތުތައް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ބ) ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރުގެ ފަޅުވެރިންނާއި
ފަސިންޖަރުން ގެންނަ، އެ މީހުންގެ އަމިއްލަ އެއްޗެއްސާ ގުޅޭގޮތުންނާއި،
ކަނޑައެޅޭ އެހެންބައެއް ޙާލަ ތްތަކުގައި، މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޑިކްލަރޭޝަންހުށަހަޅަން ނުޖެހޭގޮތަށް ކަސްޓަމްސްއަ ށް
ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ.
މުދާ ގިންތިކުރުން 62. ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެއްބަސްވުންތަކާ އެއްގޮތްވާގޮތުގެމަތިން
ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގެ ލަފާހޯދުމަށްފަހު ކަސްޓަމްސްގެ ބޭނުންތަކަށްޓަކައި
މުދާ ގިންތިކުރާނީ، ދުނިޔޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ޖަމްޢިއްޔާގެ "ހާމަނައިޒްޑް ކޮމޯޑިޓީ
ޑިސްކްރިޕްޝަން އެންޑް ކޯޑިންގ ސިސްޓަމް" އާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން،
ކަސްޓަމްސްއިންނެވެ.
މުދަލުގެ އަގު 63. ކަސްޓަމްސްގެ ބޭނުންތަކަށްޓަކައި މުދަލުގެއަގުކަނޑައަޅާނެ އުޞޫލު ކަސްޓަމްސްގެ
ކަނޑައެޅުން
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. މި އުޞޫލު ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަންވާނީ
"އެގްރީމަންޓް އޮން އިމްޕްލިމެންޓޭޝަން އޮފް އާޓިކަލް VII((އޮފް ދަ ޖެނެރަލް
އެގްރީމަންޓް އޮން ޓެރިފްސް އެންޑް ޓްރޭޑް "1994 އާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
33

ކަސްޓަމްސްގެ 64. (ހ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރެވޭ މުދާ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރެވޭ
ކޮންޓްރޯލް
ވަގުތުން ފެށިގެން އެ މުދަލެއް ދޫކޮށް ނިމެންދެން ނުވަތަ އެހެންވެސް
ކަސްޓަމްސްގެ އިޖުރާއަތެއްގެ ދަށުން ޢަމަލުކޮށް ނިމެންދެން ހުންނާނީ
ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައެވެ.
(ށ) ދިވެހިރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދާ، ދިވެހިރާއްޖެއިން
އެކްސްޕޯޓްކުރުމަށްޓަކައި، ރަސްމީ ވިޔަފާރި ބަނދަރަކަށް ނުވަތަ
ކަ ސްޓަމްސް ހުއްދަކުރާ ސަރަޙައްދަކަށް ގެންނަ ވަގުތުން ފެށިގެން، އެ
މުދަލެއް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ގެންދިއުމަށް އުފުލާ އުޅަނދު ކަސްޓަމްސްގެ
ސަރަޙައްދުން ނުކުންނަންދެން ހުންނާނީ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ
ދަށުގައެވެ.
(ނ) ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ އުޅަނދުފަހަރުގެ ތެރެއިން
ރާއްޖެއިން ބޭރުން ރާއްޖެއަށް އަންނަ އުޅަނދުފަހަރު ރާއްޖެއަށް އަންނަ
ވަގުތުން ފެށިގެން ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްގެ ހު އްދަ
ލިބެންދެން އޮންނާނީ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައެވެ.
(ރ) ރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ ބޭރުދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރުގެ ތެރެއިން،
ރާއްޖެއިންބޭރުން އަންނަ އުޅަނދުފަހަރު ރާއްޖެއަށް އަންނަ
ވަގުތުންފެށިގެން އަންނަނިވި ގޮތްތަކުގެ ތެ ރެއިން ގޮތަކަށް ހަމަޖެހެންދެން
އޮންނާނީ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައެވެ.
1. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރުމަށް މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ ލިބެންދެން.
2. އެ އުޅަނދެއް އެންމެ ފަހުން ކުރިދަތުރުގައި ރާއްޖެއަށް
ގެނެސްފައިވާ މުދާ ބޭލުމަށްފަހު، ކަސްޓަމްސްއިން ކުރަންޖެހޭ
އެންމެހައި ކަންކަން ނިންމައި، ކަސްޓަމްސްއިން އެއުޅަނދެއް
ފާސްކުރަންދެން.
3. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރުން ހުއްޓާލައިފިކަމަށް ސަރުކާރުގެ
ކަމާބެހޭ ދާއިރާއިން ހަމަޖައްސަންދެން.
(ބ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ އުޅަނދެއް ރާއްޖެއިންބޭރަށް
34

ދަތުރުކުރުން ހުއްޓާލުމުން ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން،
އެއުޅަނދެއް ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްއިން ދޫކޮށްލިކަން އަންގަންދެން
އޮންނާނީ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައެވެ.
(ޅ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ މުދާ، އެއްތަނުން އަނެއްތަނަށް
ގެންދިއުމުގެ ހުއްދަ، ކަސްޓަމްސްއިން ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި ނުވަތަ
މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން އެދިއްޖެ ހިނދެއްގައި ދެވިދާނެއެވެ. މިހުއްދަ
ދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުޞޫލުތައް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
އުޅަނދު ކަސްޓަމްސްގެ 65. (ހ) ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ޙާލަތްތައް ފިޔަވައި އެހެން ޙާލަތްތަކުގައި ރާއްޖޭގެ
ކޮންޓްރޯލްގައި
ބަނދަރަކަށް އަންނަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޑިޕްލޮމެޓިކް ކްލިއަރެންސް ލިބިފައިވާ
އޮންނައިރު ހުއްދަ
އުޅަނދުފަހަރު ނޫން އުޅަނދުތަކާއި، ބޭރު ދަތުރުކުރާ ރާއްޖޭގެ
ހޯދުން
އުޅަނދުތަކަށް ގޮސްއައިސްވުމާއި، ތަކެތި އަރުވައި ބާލަންވާނީ
ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ ލިބިގެންނެވެ.
(ށ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ އުޅަނދުފަހަރަށް އަރައި ފައިބާ،
ތަކެތި އަރުވައި ބާލަންވާނީ ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ ލިބިގެންނެވެ. އަދި
މީހުން އަރައި ފޭބުމުގައާއި ތަކެތި އަރުވައި ބޭލުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ
އުޞޫލު ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ކަސްޓަމްސްގެ 66. ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދުތަކަށާއި ރަސްމީ ވިޔަފާރި ބަނދަރުތަކުގައި ކަސްޓަމްސްގެ
ސަރަޙައްދުތަކަށާއި
ސަރަޙައްދުކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަންތަނަށް މީހުންނާއި އުޅަނދުފަހަރު އަދި
ކަސްޓަމްސްގެ
ވެހިކަލްފަދަ ތަކެތި ވަދެނުކުމެވުމަށް އެތަންތަން ހިންގާ ފަރާތްތަ ކުން ހުއްދަދޭންވާނީ
ކޮންޓްރޯލް އޮންނަ
ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ ލިބިގެންނެވެ. އެފަދައިން ހުއްދަދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ
ތަންތަނަށް
ކު އުޞޫލު ކަސް ޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ވަދެނުތުން
އިމްޕޯޓްކުރާ 67. މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ދިވެހިރާއްޖެއަށް
މުދާ ދޫކުރުން
އިމްޕޯޓްކުރެވޭ އެއްވެސް މުދަލެއް، އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތިން، މެނުވީ ކަސްޓަމްސްގެ
35

ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ދުލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
(ހ) ޝިޕް ސްޓޯރޒް ނުވަތަ ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓުގައިވާ މުދާނަމަ، އެ މުދަލެއް
އުފުލާ އުޅަނދެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރަންދެން.
(ށ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރުމަށް ގެންނަ އެއްޗެއްނަމަ، އެ އެއްޗެއްގެ
އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީއަށްވާ ފައިސާ ދައްކާ ނިމެންދެން ނުވަތަ އެ އެއްޗަކީ
ޑިއުޓީގެ އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއް ލިބިގެންވާ އެއްޗެއްނަމަ، އެކަން
ކަނޑައަޅައި ނިމެންދެން. މި މާއްދާ މިހެން އޮތުމަކުން މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދެއްގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ
ޙާލަތްތަކެއްގައި ނުވަތަ ވަކި ބާވަތެއްގެ މުދަލަކަށް ދައްކަންޖެހޭ އިމްޕޯޓް
ޑިއުޓީ ދެއްކުން ފަސްކޮށްދިނުން މަނައެއް ނުކުރެއެވެ.
(ނ) އެ އެއްޗަކީ، އަމިއްލަ ބޭނުމަށްޓަކައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރުމަށް
ގެންނަ އެއްޗެތީގެ ތެރެއިން، އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއް ލިބިގެންވާ
އެއްޗެއްނަމަ، އެކަން ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅައި ނިމެންދެން.
އެކްސްޕޯޓްކުރާ 68. (ހ) ރާއްޖެއިން މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތަކުން، އެއްވެސް މުދަލެއް ރާއްޖެއިން
މުދަލުގެ މަޢުލޫމާތު އެކްސްޕޯޓްކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ރީ-އެކްސްޕޯޓްކުރުމަށްޓަކައި އުޅަނދަކަށް
ހުށަހެޅުން
އެރުވުމުގެ ކުރިން، އެ މުދަލެ އްގެ ތަފްޞީލާއި، މުދަލުގެ ޢަދަދާއި،
އެފް.އޯ.ބީ. އަގު އެނގޭނެ ތެދު އަދި ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ކަސްޓަމްސްއިން
ކަނޑައަޅާ ޑިކްލަރޭޝަންގައި ކަސްޓަމްސްއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ށ) ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓުކުރާ މުދަލަށް ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން, އެކްސްޕޯޓު
ޑިއުޓީ ދައްކަންވާނެއެވެ. މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
ޑިކްލަރޭޝަން ހުށަހަޅާއިރު، އެ ޑިކްލަރޭޝަނާއެކު ހުށަހަޅަންވާނެކަމަށް
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ އިތުރު ލިޔެކިޔުންވެސް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
(ނ) ރާއްޖެއިން ފުރާ އުޅަނދުފަހަރުގެ ފަޅުވެރިންނާއި ފަސިންޖަރުންގެ އަމިއްލަ
އެއްޗެއްސާ ގުޅޭގޮތުންނާއި، ކަނޑައެޅޭ އެހެން ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި،
މިމާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޑިކްލަ ރޭޝަން ހުށަހަޅަން
36

ނުޖެހޭގޮތަށް ކަސްޓަމްސްއަ ށް ކަނޑައެޅިދާނެއެވެ.
އެކްސްޕޯޓްކުރުމަށް 69. މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ދިވެހިރާއްޖެއިން
މުދާ ދޫކުރުން
އެކްސްޕޯޓްކުރެވޭ އެއްވެސް މުދަލެއް އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޙާލަތެއް
މެދުވެރިވެގެން މެ ނުވީ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ދުލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
(ހ) ދިވެހިރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރަން ގެންދާ އެއްޗެއްނަމަ، އެ އެއްޗެއްގެ
އެކްސްޕޯޓް ޑިއުޓީއަށްވާ ފައިސާ ދައްކާ ނިމެންދެން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ
އެހެން އިދާރާއަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއްވާނަމަ، އެ ފައިސާއެއް ދައްކާ
ނިމެންދެން. މި މާއްދާ މިހެން އޮތުމަކުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ
ގަވާއިދެއްގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ ޙާލަތްތަކެއްގައި
ނުވަތަ ވަކި ބާވަތެއްގެ މުދަލަކަށް ދައްކަންޖެހޭ އެކްސްޕޯޓް ޑިއުޓީ ދެއްކުން
ފަސްކޮށްދިނުން މަނައެއް ނުކުރެއެވެ.
(ށ) އެ އެއްޗަކީ ޑިއުޓީގެ އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއް ލިބިގެންވާ އެއްޗެއްނަމަ،
އެކަން ކަނޑައަޅައި ނިމެންދެން.
(ނ) އެ އެއްޗަކީ އަމިއްލަ ބޭނުމަކަށްޓަކައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުމަށް ގެންދާ
އެއްޗެހީގެ ތެރެއިން ޑިއުޓީގެ އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއް ލިބިގެންވާ
އެއްޗެއްނަމަ، އެކަން ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅައި ނިމެންދެން.
އުޅަނދުފަހަރު ފުރުން 70. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަނދަރެއްގައިވާ އެއްވެސް އުޅަނދެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން
ބޭރަށްދިޔުމަށްޓަކައި ފުރަންވާނީ، އެ އުޅަނދުގައިވާ މީހުންނާއި މުދާ އެނގޭނެ ތެދު
އަދި ފުރިހަމަ އައު ޓްވާރޑް މެނިފެސްޓެއް، އެ އުޅަނދެއްގެ މާސްޓަރ ނުވަތަ
އޭޖެންޓް ކަސްޓަމްސްއަށް ހުށަހަޅައި، އެ އުޅަނދަށް ނުވަތަ އެ އުޅަނދުގައިވާ
މުދަލަށް އެއްވެސް ޑިއުޓީއެއް ދައްކަން ޖެހި ފައިވާނަމަ، އެ ޑިއުޓީއެއް ދައްކައި،
ކަސްޓަމްސްއިން އައުޓްވާރޑް ކްލިއަރެންސް ހޯދުމަށްފަހުގައެވެ.
37

ރަސްމީ ބަނދަރު ނޫން 71. ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރު ރަސްމީ ވިޔަފާރި ބަނދަރުތައް ފިޔަވައި
ތަންތަނަށް މުދާ
އެހެން ތަނަކަށް މުދާ ބޭލުމަށާއި އެފަދަ ތަނަކުން މުދާ އެރުވުމަށް ފީއެއްނެގުމުގެ
ބޭލުމާއި އެފަދަ
އިޚްތިޔާ ރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މި ފީ ނަގާނެ މިންވަރާއި އުޞޫލު
ތަންތަނުން މުދާ
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
އެރުވުން
ކަސްޓަމްސްގެ 72. ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެއްބަސްވުންތަކާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ
އިޖުރާއަތުން
ޤާނޫނުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށްޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ އުޅަނދުފަހަރާއި
އިސްތިސްނާވުން
މީހުން، ކަސްޓަމްސްގެ އިޖުރާއަތުތަކުން އިސްތިސް ނާކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ޚިދުމަތުގެ ފީ 73. ކަސްޓަމްސްއިންދޭ ޚިދުމަތްތަކަށާއި، އެކިއެކި ބޭނުންތަކަށް ކަސްޓަމްސްއިން ދޫކުރާ
ތަކެއްޗަށް ޚިދުމަތުގެ ފީ އެއް ނެގުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
މިގޮތުން ދެވޭ ޚިދުމަތަށް ފީ ނެގޭނެ މިންވަރާއި އުޞޫލު ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ކަސްޓަމްސްއަށް 74. (ހ) ކަސްޓަމްސްއަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދައްކަންވާނީ، ދިވެހި
ފައިސާ ދެއްކުމާއި
ފައިސާއިންނެވެ. މިގޮތުން ދިވެހި ފައިސާގެ އެކައުންޓަކުން ޗެކުން ދައްކާ
ފައިސާ ދޫކުރުން
ފައިސާ ބަ ލައިގަތުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި
އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ފައިސާ ދެއްކޭނެ ވަސީލަތް
ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ތަންތަނަށް އެ ވަސީ ލަތްތައް މެދުވެރިކޮށް ފައިސާ
ދެއްކިދާނެއެވެ.
(ށ) ކަސްޓަމްސްއިން އެކި ފަރާތްތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއާއި، ޑިއުޓީގެ
ރިފަންޑް ފައިސާ ދޫކުރާނީ، ދިވެހި ފައިސާއިން ނުވަތަ ދިވެހި ފައިސާގެ
އެކައުންޓްގެ ޗެކުންނެވެ.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއަ ށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ
ދެއްކުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުޞޫލުތަކާއި، މިމާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން
38

ކަސްޓަމްސްއިން ފައިސާ ދޫކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުޞޫލުތައް
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ 75. އަމިއްލަ ބޭނުމަކު ފިޔަވައި އެނޫން ބޭނުމަކަށްޓަކައި ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ
ފަރާތްތަކާއި މުދާ
ފަރާތްތަކާއި ރާއްޖެއިން މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތްތައް ކަސްޓަމްސްގައި
އެކްސްޕޯޓްކުރާ
ރަޖިސް ޓަރީކުރަންވާނެއެވެ.
ފަރާތްތައް
ރަޖިސްޓަރީކުރުން
އިމްޕޯޓް އެކްސްޕޯޓް 76. (ހ) ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރާ މުދަލުން ޑިއުޓީ ނެގުމަށްޓަކައި ނުވަތަ އެ
މުދަލުގެ ލިޔެކިއުން
މުދަލަކާބެހޭ ލިޔެކިޔުން ނިންމުމުގައި އެ މުދަލުގެ އަގު ކަމުގައި ބަލާނީ،
ނިންމުން
އިންޝުއަރކޮށްފައިވާ މުދަލެއްނަމަ، މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގާއި،
އިންޝުއަރެންސާއި، ފްރައިޓް ހިމަނައިގެންނެވެ. އިންޝުއަރނުކުރާ
މުދަލެއްނަމަ، މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގާއި ފްރައިޓް ހިމަނައިގެންނެވެ.
އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލެއް ނަމަ، އެ މުދަލުގެ އަގު ކަމުގައި ބަލާނީ، އެ
މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޑިއުޓީ ނެގުމުގައި
ނުވަތަ އެމުދަލަކާބެހޭ ލިޔެކިއުން ނިންމުމުގައި ބޭރު ފައިސާ ދިވެހި
ފައިސާއަށް ބަދަލުކުރާ ނީ މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއާއި މިނިސްޓްރީ
އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގެ ލަފަޔާއެކު ކަސްޓަމްސްއިން އެކަމަށް
ކަނޑައަޅާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
އިހުމާލުވާ މުދަލުގެ 77. ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލާއި ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރާ މުދާ ކަސްޓަމްސްގެ
ޑިއުޓީ ދެއްކުން
ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ދޫކޮށް ނިމެންދެން ބެލެހެއްޓުމާ ޙަވާލުވާ ފަރާތްތަކުގެ
އިހުމާލުން މުދަލެއް ގެއްލި ނުވަތަ ހަލާކުވެ ނުވަތަ އެފަދަ ކަމެއް
މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ، އެމުދަލެއްގެ އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީއަށްވާ ފައިސާ، އެ މުދަލެއް
ބެލެހެއްޓުމާ ޙަވާލުވި ފަރާތަކުން ކަސްޓަމްސްއަށް ދައްކަންވާނެއެވެ.
39

ހަވަނަ ބާބު
ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ ބާރު
މުދަލާއި ތަކެތި ބަލައި 78. (ހ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލާއި، ދިވެހިރާއްޖެއިން
ފާސްކުރުން
އެކްސްޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލާއި، ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ މުދާ،
ބަލައި ފާސްކުރާނީ ކަސްޓަމްސްއިންނެވެ. މިގޮތުން މުދަލުގެ
ޑިކްލަރޭޝަންއާއި މުދަލާ ދިމާވޭތޯއާއި، ޤާނޫނީ ގޮތުން ރާއްޖެއަށް
އެތެރެކޮށް ބޭރުކުރުން މަނާ އެއްޗެއް ހުރިތޯ ބަލައި ފާސްކުރާނީ
ކަސްޓަމްސްއިންނެވެ.
(ށ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބަލައި ފާސްކުރުމުގައި، އަންނަނިވި
ކަންކަން ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
1. މުދާ ކެނޑުމާއި، ހުޅުވުމާއި، ގުނުމާއި، ކިރުމާއި، ވަޒަންކުރުމާއި،
ޓެސްޓްކުރުމާއި، ސާމްޕަލްނެގުމާއި، މިނޫން ގޮތްގޮތަށްވެސް ބަލައި
ފާސްކުރުން.
2. މުދަލުގައި ފާހަގަޖެހުމާއި، ސީ ލްޖެހުމާއި، ވަކި ތަނެއްގައި
އެކަހެރިކޮށް ބެހެއްޓުމާއި، އެހެން ފަރާތެއްގެ ބާރެއް ނުފޯރާނެހެން
ރައްކާތެރިކޮށް ބެހެއްޓުން.
3. މުދަލެއް އެހެން ތަނަކަށް ގެންގޮސްގެން ބަލައި
ފާސްކުރަންޖެހޭނަމަ، އެތަނަކަށް ގެންގޮސްގެން ބެލުން.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، މުދާ ބަލައި ފާސްކުރާނީ
މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ ޙާޟިރުގައި ނުވަތަ އޭނާ އެކަމަށް ޢައްޔަންކުރާ
ފަރާތެއްގެ ޙާޟިރުގައެވެ.
(ރ) މުދަލެއް ބަލައި ފާސްކުރުމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭނުންވެގެން އެންގުމުން
މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން ނުވަތަ އޭނާ ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކުން
ޙާޟިރުވާންވާނެއެވެ. ޙާޟިރުވުމަށް އިންކާރުކުރާނަމަ ނުވަތަ އެ މުދަލަކާ
ގުޅުވައިގެން ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކޮށްފާނެކަމަށް ނުވަތަ
40

ކުރަން އުޅޭކަމަށް ނުވަތަ ކުރަމުންދާކަމަށް ނުވަތަ ކޮށްފައިވާކަމަށް
ކަސްޓަމްސްއަށް ބެލެވޭނަމަ، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައިވެސް
ކަސްޓަމްސްއަށް މުދަލެއް ބަލައި ފާ ސްކުރެވިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް،
އެފަދައިން މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކަސްޓަމްސްއިން މުދާ
ބަލައި ފާސްކުރަންވާނީ، މުދާ އެފަރާތެއްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ
މުއައްސަސާއެއް ނުވަތަ ފަ ރާތެއްގެ ޙާޟިރުގައެވެ.
ގެއްލުމުގެ ބަދަލު 79. (ހ) ރާއްޖެއަށް އިންޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލާއި، އެކްސްޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލާއި،
ދިނުން
ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލް ދަށުގައިވާ މުދަލާއި، ކަނޑުމަގުންނާއި،
ވައިގެމަގުންނާއި، އެއްގަ މުމަގުން ދަތުރުކުރާ އުޅަނދުފަހަރު ބަލައި
ފާސްކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަންވާނީ އެ މުދަލަކަށް ނުވަތަ އެ އުޅަނދަކަށް
ވީހާވެސް ގެއްލުން ކުޑަވާނެގޮތެއްގެ މަތިންނެވެ. މިގޮތުން، ކަސްޓަމްސް
އޮފިސަރަކު މުދަލާއި، އުޅަނދުފަހަރު ބަލައި، ފާސްކުރުމުގައި އެ
މުދަލަކަށް ނުވަތަ އެ އުޅަނދަ ކަށް ކަނޑައެޅިގެން ގެއްލުން ދިނުމުގެ
ނިޔަތުގައި ޢަމަލުކޮށްފިނަމަ، އެ މުދަލަކަށް ނުވަތަ އެ އުޅަނދަކަށް ލިބުނު
ގެއްލުމެއްގެ ބަދަލު އެ މުދަލެއްގެ ނުވަތަ އެ އުޅަނދެއްގެ ވެރިފަރާތަށް
ކަސްޓަ މްސްއިން ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮތްކަމުގައި ވީނަމަވެސް، ރާއްޖެއަށް
އެތެރެކުރާ މުދަލެއްގައި ނުވަތަ ކަނޑުމަގުންނާއި، ވައިގެ މަގުންނާއި،
އެއްގަމުމަގުން ދަތުރުކުރާ އުޅަނދެއްގައި، އެކަށީގެންވާ ސަބަބަކާހު ރެ،
ޤާނޫނީ ގޮތުން ރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށް ބޭރުކުރުން މަނާ އެއްޗެއް ހުރިކަމަށް
ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކަށް ޤަބޫލުކުރެވިގެން އެ މުދަލެއް ނުވަތަ އެ
އުޅަނދެއް ހަލާކުކޮށްގެން މެނުވީ ބަލައި ފާސްކުރެވޭނެގޮތެ އް ނެތް
ޙާލަތްތަކުގައި، އެ މުދަލެއް ނުވަތަ އެ އުޅަނދެއް ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބުނެފައިވާ ޙާލަތުގައި ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު
މުދަލެއް ނުވަތަ އުޅަނދެއް ހަލާކުކޮށްގެން ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ ތެރޭގައި
41

ޤާނޫނީ ގޮތުން ރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށް ބޭރުކުރުން މަނާ އެއްޗެއް
ފެނިއްޖެނަމަ، އެ މުދަލަކަށް ނުވަތަ އެ އުޅަނދަކަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ
ބަދަލު، އެ މުދަލެއްގެ ނުވަތަ އެ އުޅަނދެއްގެ ވެރިފަރާތަށް
ކަސްޓަމްސްއިން ދޭކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
އުޅަނދު ބަލައި 80. (ހ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގައިވާ އުޅަނދުފަހަރުން މި ޤާނޫނާއި
ފާސްކުރުން
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ޢަމަލުކުރޭތޯ
ކަށަވަރުކުރުމަށާއި، ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގައިވާ އުޅަނދަކުން ޤާނޫނާއި
ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކޮށްފާނެކަމަށް ނުވަތަ ކުރަންއުޅޭކަމަށް ނުވަތަ
ކުރަމުންދާކަމަށް ނުވަތަ ކޮށްފައިވާކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ފެނިއްޖެ
ހިނދެއްގަ އި، އެ އުޅަނދެއް ހުއްޓުވައި، އެ އުޅަނދަކަށް އަރައި، އެ
އުޅަނދެއް ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބަލައި ފާސްކުރަންޖެހޭ އުޅަނދަކަށް
އެރުމަށާއި، އެ އުޅަނދެއް ބަލައި ފާސްކުރުމަށްޓަކައި ކަސްޓަމްސްއަށް
ބޭނުންވާ، ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފަ އިވާ އެހީތެރިކަން
އުޅަނދުގެ މާސްޓަރ ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ. އަދި އުޅަނދުގައި ކަސްޓަމްސް
އޮފި ސަރުން ބައިތިއްބަން ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ މުވައްޒަފުންގެ
ކެއުމާއި ނިދުމުގެ ކަންތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގެމަތިން، އުޅަނދުގެ
މާސްޓަރ ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއި ން ބަލައި ފާސްކުރާ އުޅަނދެއް،
ކަސްޓަމްސްއިން ދޫކޮށްލައިފިކަން އަންގަންދެން އޮންނާނީ، ކަސްޓަމްސްގެ
ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައެވެ.
(ރ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލުގެ ދަށުގައިއޮތް
އުޅަނދެއްގައި ކޮށްފާނެކަމަށް ނުވަތަ ކުރަމުންދާކަމަށް ނުވަތަ
ކޮށްފައިވާކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް އެނގިއްޖެ ޙާލަތެއްގައި، އެ
މައްސަލައަކާގުޅޭ ގޮތުން އެކަމެއްގައި ހިމެނޭ ފަރާތް ނުވަތަ ފަރާތްތަކުން
42

ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށް ނިމެންދެން، އެ އުޅަނދެއް
ހިފެހެއްޓުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
އެހެން ތަންތަން ބަލައި 81. (ހ) އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ ނަގަންޖެހޭނެކަމަށް ފެންނަ މުދަލެއް ނުވަތަ ރާއްޖެއަށް
ފާސްކުރުން
އެތެރެކުރުން މަނާ މުދަލެއް، މި ޤާނޫނާއި ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ބޭރުވެއްޖެކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް
ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ އެއްޗެއް އަނބުރާ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލުގެ
ދަށަށް ގެނައުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) އެކްސްޕޯޓް ޑިއުޓީ ނަގަންޖެހޭނެކަމަށް ފެންނަ މުދަލެއް ނުވަތަ ރާއްޖެއިން
ބޭރުކުރުން މަނާ މުދަލެއް، މި ޤާނޫނާއި ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ބޭރުވެއްޖެކަމަށް ކަ ސްޓަމްސްއަށް
ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ އެއްޗެއް އަނބުރާ ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލުގެ
ދަށަށް ގެނައުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގެ ދަށުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުގައި
ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ
ޚިދުމަތްތަކު ގެ އެހީތެރިކަމަށް އެދެވިދާނެއެވެ. އެފަދަ އެހީތެރިކަމަކަށް
ކަސްޓަމްސްއިން އެދިއްޖެނަމަ، އެފަރާތްތަކުން ކަސްޓަމްސްއަށް އެ
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.
ސުވާލުކުރުމާއި 82. (ހ) އެއްޗެއް ނުވަތަ ތަނެއް ނުވަތަ އުޅަނދެއް ނުވަތަ މީހެއް ބަލައި
ލިޔެކިޔުން ބެލުން
ފާސްކުރުމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރުގެ ތެރޭގައި، ކަމާބެހޭގޮތުން
އެވަގުތު އެތަނެއްގައި ތިބި ބަޔަކާ ސުވާލުކުރުމާއި، ކަމާބެހޭ ލިޔެކިޔުންތައް
ދެއްކުމަށް އެންގުން ހިމެނެއެވެ. މިގޮތުން ސުވާލުކުރެވޭ ކޮންމެ މީހަކު، އެ
ސުވާލަކަށް ޖަވާބުދާރީވެ، ކަސްޓަމްސްއިން ސާފުކުރަން ބޭނުންވާ
މަޢުލޫމާތު ސާފުކޮށްދޭންވާނެއެ ވެ. އަދި ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަން
ބޭނުންވެގެން ދެއްކުމަށް އެދެފި ތަނެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ނުވަތަ އުޅަނދެއް
ނުވަތަ މީހެއް ނުވަތަ ކޮންމެ ލިޔެކި އުމެއްވެސް ދައްކަންވާނެއެވެ.
43

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަން
ބޭނުންވެގެން ދެއްކުމަށް އެދެފި ތަނެއް، އެއްޗެއް ނުވަތަ އުޅަނދެއް ނުވަތަ
މީހެއް ނުވަތަ ލިޔުމެއް ނުދެއްކުމަކީ ކުށެކެވެ.
(ނ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއިން ބަލައި ފާސްކުރާ ލިޔުމެއް
ކަސްޓަމްސްއަށް ހިފެހެއްޓިދާނެއެވެ. މިގޮތުން ހިފެހެއްޓޭ ލިޔުމެއްގެ
ކޮޕީއެއް ބޭނުންވެގެން އެ ލިޔުމެއްގެ ވެރިފަރާތުން އެދިއްޖެނަމަ އޭގެ
ކޮޕީއެއް ކަސްޓަމްސްއިން އެފަރާތަކަށް ދޭންވާނެއެވެ.
ތިންވަނަ ފަރާތުގެ 83. (ހ) މި ޤާނޫނާއި ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދަކާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން
ރެކޯޑްތައް
ޚިލާފުވެއްޖެކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ޙާލަތްތަކުގައި، ތިންވަނަ
ފަރާތެއްގައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަމުންގެންދާ މައް ސަލަ
ސާފުވުމަށް ނުވަތަ ކަމުގެ ޙަޤީޤަތް ސާބިތުކުރުމަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ
މަޢުލޫމާތެއްކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ފެނިއްޖެ ޙާލަތެއްގައި، އެފަދަ
މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ކަސްޓަމްސްއިން އެންގިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ލިބިފައިވާ
މަޢުލޫމާތެއް ހޯދުމަށް ކަސްޓަމްސްއިން ލިޔުމަކުން އެދިއްޖެނަމަ، އެގޮތުން
އެދުނު މަޢުލޫމާތެއް އެފަރާތަކުން ކަސްޓަމްސްއަށް ދޭންވާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ކަސްޓަމްސްއިން ހޯދަން އެދޭ
ލިޔުމެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ކަސްޓަމްސްއަށް ނުދިނުމަކީ ކުށެކެވެ.
ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން 84. (ހ) ކަސްޓަމްސްގެ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލުތައް ހިންގާ ފަރާތްތައް
ކަސްޓަމްސްއަށް
ހޯދައި ދެނެގަތުމަށްޓަކައި ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭނުންވާ
ބޭނުންވާ އެއްބާރުލުން
މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކަސްޓަމް ސްއިން އެދިއްޖެނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތެއް އެ
ދިނުން
އިދާރާއަކުން ކަސްޓަމްސްއަށް ދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއިން ހިންގާ ތަޙުޤީޤުތަކަށް ބޭނުންވާ
މަޢުލޫމާތާއި، އެއްބާރުލުމާއި، އެހީތެރިކަމަށް ކަސްޓަމްސްއިން އެދޭ
ފަރާތްތަކުން، ކަސްޓަމްސްއަށް ދޭންވާނެއެވެ.
44

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއަ ށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތު
ކޮންމެހެން އެނގެންޖެހޭ ފަރާތްތައް ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް
ކަސްޓަމްސްއިން ހާމަކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުން 85. ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލުތައް ހިންގާ ފަރާތްތައް ހޯދައި ދެނެގަތުމަށާއި،
އެފަދަ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ރާއްޖެއާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ކަމާބެހޭ
އިދާރާތަކާއެކު މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
މީހުންނާއި ތަކެތި 86. (ހ) މީހަކު ރާއްޖެ އައުމުގައި ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރުމުގައި ނުވަތަ
ބަލައި ފާސްކުރުން
އެނޫންވެސް ބޭނުމަކު ކަސްޓަމްސް ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ އުޅަނދެއްގައި
ނުވަތަ ކަސްޓަ މްސްގެ ސަރަޙައްދެއްގައި ވަނިކޮށް ޑިއުޓީ ދައްކަންޖެހޭ
މުދަލެއް ނުވަތަ ރާއްޖެ އެތެރެކުރުން މަނާ މުދަލެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް
ނު ވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުން މަނާ މުދަލެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް އޭނާގެ
އަތުގައި ނުވަތަ އޭނާގެ ހަށިގަނޑުގައި ނުވަތަ އޭނާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ
އެއްޗެއްގައި ފޮރުވާފައިވާކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އޭނާއާއި
އޭނާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ތަކެތި ކަސްޓަމްސްއަށް ބަލައި
ފާސްކުރެވިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބަލައި ފާސްކުރުމުގައި މީހެއްގެ
ހަށިގަނޑު ނުވަތަ މީހަކު ލައިގެން ހުންނަ ފޭރާމުގެ އެތެރެއިން ބަލައި
ފާސްކުރަންވާނީ ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އަޚްލާޤީ
މިންގަނޑަށް ފެތޭ ގޮތަށެވެ.
(ނ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މީހެއްގެ ހަށިގަނޑާއި ހެދުން ބަލައި ފާސްކުރަންވާނީ
އޭނާއާ އެއް ޖިންސުގެ މީހެކެވެ. އަންހެނެއްގެ ހަށިގަނޑު ބަލައި
ފާސްކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އަޚްލާޤީ މިންގަނޑު، ކަސްޓަ މްސްގެ
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އުމުރުން 18 (އަށާރަ) އަހަރު
ނުފުރޭ ކުއްޖަކު ބަލައި ފާސްކުރަންވާނީ އެ ކުއްޖެއްގެ ބެލެނިވެރިއެއްގެ
ނުވަތަ އެކުއްޖަކާ ޙަވާލުވެގެން އައި މީހެއްގެ ޙާޟިރުގައެވެ. އެފަދަ
45

ފަރާތެއްނެތް ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ، ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް
ރައްކާތެރިކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގެ ފަންނީ
މީހެއްގެ ޙާޟިރުގައެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ)، (ށ) އަދި (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބަލައި
ފާސްކުރަންޖެހޭ މީހުން ބަލައި ފާސްކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުޞޫލު
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ބ) މީހެއްގެ އެތެރެހަށި ބަލަންޖެހިއްޖެ ޙާލަތެއްގައި އެކަން ކުރަންވާނީ،
ރާއްޖޭގައި ޞިއްޙީ ފަރުވާ ދިނުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތުން
ހުއްދަދީފައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން، ކަމުގެ ޤާބިލުކަން ލިބިފައިވާ މީހެކެވެ.
(ޅ) ރާއްޖެއިން ބޭރުން އަންނަ މީހުންނާއި ރާއްޖެއިން ފުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން،
ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަންޖެހޭ ބެލުންތަކަށް އިޢުތިރާޟްކުރާ މީހުންގެ
ހަށިގަނޑާއި ފޮށިތަންމަތި، އެމީހުންގެ ނުރުހުމުގައި، އެކަށީގެންވާ ބާރުގެ
ބޭނުންކޮށްގެން ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ކ) މި ޤާނޫނުގައި ކަސްޓަމްސްއާ ޙަވާލުކޮށްފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ
ތެރޭގައި، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށެއް މީހަކު ކޮށްފާނެކަމަށް
ނުވަތަ ކުރަމުންދާކަމަށް ނުވަތަ ކޮށްފައިވާކަމަށް އެކަށީގެންވާ ހެކީގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޤަބޫލުކުރެވޭކަމަށްވާނަމަ، ނުވަތަ އެފަދަ ކުށެއް
ކޮށްފާނެކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭކަމަށްވާނަމަ، ކޯޓު އަމުރަކާ ނުލައި އެމީހަކު
ފާސްކުރުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(އ) ވެހިކަލެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެއްގަމު އުޅަނދެއް ކަސްޓަމްސްގެ
ސަރަޙައްދުގައި ވަނިކޮށް، ޑިއުޓީ ދައްކަންޖެހޭ މުދަލެއް ނުވަތަ ރާއްޖެއަށް
އެތެރެކުރުން މަނާ މުދަލެއް ނުވަތަ އެ އްޗެއް ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުން
މަނާ މުދަލެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް އެ ވެހިކަލްއެއްގައި ނުވަތަ އެ އެއްގަމު
އުޅަނދެއްގައި ފޮރުވާފައިވާކަމަށް ކަސްޓަމްސްއަށް ޤަބޫލުކު ރެވޭނަމަ،
ކަސްޓަމްސްއަށް އެ އެއްޗެއް ބަލައި ފާސްކުރެވިދާނެއެވެ.
(ވ) މި މާއްދާގެ (އ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބަލަންޖެހޭ އެއްޗެއް ބަލައި
ފާސްކުރުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަންކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް
46

ލިބިގެންވެއެވެ.
1. ބަލައި ފާސްކުރާ އެއްޗެއްގެ ހުރިހާ ތަންތަނާއި، ބައިބަޔާއި، އެ
އެއްޗެއްގައި ހުރި ހުރިހާ ތަކެއްޗަކާއި މީހުން ބަލައި ފާސްކުރުން.
2. އެއްޗެއް ފޮރުވާފައިވާކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ ތަނެއް ނުވަތަ ތަނެއްގެ
ބައެއް ބަލައި ފާސްކުރުން.
ބައެއް ޙާލަތުގައި 87. ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް މީހަކު ކުރަމުންދާކަމަށް
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ކަސްޓަމްސްއަށް ފެނިއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެމީހަކު މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާ
ސަރވިސްއާ މީހުން
ޙަވާލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ޙަވާލުކުރުން
(ހ) ސިއްރުން ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރުން ނުވަތަ ސިއްރުން ރާއްޖެއިން
މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރުން.
(ށ) ރާއްޖެއަށް ގެނައުން މަނާ ތަކެތި ރާއްޖެއަށް ގެނައުން ނުވަތަ
އިމްޕޯޓްކުރުން ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުން މަނާ ތަކެތި ރާއްޖެއިން
ގެންދިއުން ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓްކުރުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު އޭނާގެ ވާޖިބުއަދާކުރަމުން ދަނިކޮށް އެކަމަށް
ހުރަސްއެޅުން.
ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި 88. (ހ) ކަސްޓަމްސްއަ ށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކާއި ކަސްޓަމްސްގެ އަމިއްލަ
މައްސަލަ ހުށަހެޅުން
އިސްނެގުމުގައި ބަލާ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކޮށް، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް
ލިބިގެންވެއެ ވެ. އަދި އެ މައްސަލައަކީ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ
މައްސަލައެއްކަމުގައިވާނަމަ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް މެދުވެރިކޮށް، އެ
މައް ސަލައެއް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެއްޗެއް ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރަން ނުވަތަ
ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރަން އުޅެނިކޮށް ކަސްޓަމްސްއަށް ހިފޭ ފަރާތްތަކުގެ
މައްސަލަ ކަސްޓަމްސްއިން ތަޙުޤީޤުކޮށް، ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމަށްޓަކައި
47

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ހުށަހެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަ ށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަމުންދާ މައްސަލަތަކުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތައް
ކަސްޓަމްސްއިން ބަލަންޖެހޭ ބެލުންތައް ބަލައި ނިމެންދެން، ހިފެހެއްޓުމުގެ
ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބި ގެންވެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ
ޚިލާފު ތަކެތި އެތެރެހަށީގައި ރައްކާކޮށްގެން ގެންނަ މީސްމީހުންގެ
ގޮހޮރުގައި ހުރި ގޮތްނޭނގޭ އެއްޗެހިތައް ބޭރުވެ، މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު
ނިމެންދެން އެމީހަކު ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ހިމެނެއެ ވެ. އަދި މިގޮތުން
ހިފެހެއްޓިފައި ހުންނަ ހުރުމުގައި، ހިފެހެއްޓޭފަރާތުގެ ޙައްޤުތައް،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުގެމަތިން،
ކަސްޓަމްސްއިން ރައްކާތެރިކޮށް ދޭންވާނެއެވެ.
(ރ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއަ ށް ޙާޟިރުކުރަންޖެހޭ މީހަކު ނުވަތަ
ބަޔަކު ނުވަތަ އުޅަނދެއްގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ އެ އުޅަނދެއް ހިންގާފަރާތް
ނުވަތަ އުޅަނދާ ޙަވާލުވެ ހުންނަ ފަރާތް ކަސްޓަމްސްއަށް ޙާޟިރުކުރުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ކަސް ޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ޚާއްޞަ 89. ބެލުމުގެ ދަށުން (ހ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރާ މުދަލާއި، ޤާނޫނާއި
އޮޕަރޭޝަންތައް ދޫކުރުން
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރާ މުދަލާއި، ޤާނޫނަކުން
ހިންގުން
މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް، ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަށް
އެނގިހުރެ، ރާއްޖެއަށް އެތެރެވިޔަ ދިނުމަކީ، އަންނަނިވި
ޙާލަތްތަކުގައި ކުރެވިދާނެ ކަމެކެވެ.
1. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރާ މުދަލާއި،
ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރާ މުދަލާއި،
ޤާނޫނަކުން މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް، އެތެރެކުރީ
ކާކުގެ ބޭނުމެއްގައި ކަން ދެނެގަތުމަށް.
2. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރާ މުދަލާއި،
ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރާ މުދަލާއި،
48

ޤާނޫނަކުން މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް، އެތެރެކުރީ
ކޮންބައެއް ގުޅިގެންކަން ދެނެގަތުމަށް.
3. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރާ މުދަލާއި،
ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރާ މުދަލާއި،
ޤާނޫނަކުން މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް، އެތެރެކުރީ
ކޮންބައެއް ވިޔަފާރިކުރުމަށް ކަން ދެނެގަތުމަށް.
4. ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރި މުދަލާއި،
ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރި މުދަލާއި،
ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރި ޤާނޫނަކުން
މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް، ބޭ ނުންކުރުމުގައި ނުވަތަ
މުޢާމަލާތްކުރުމުގައި ހިމެނެނީ ކޮންބައެއްކަން
ދެނެގަތުމަށް.
ސިއްރު (ށ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރާ މުދަލާއި، ޤާނޫނާއި
އޮޕަރޭޝަންތައް
ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރާ މުދަލާއި، ޤާނޫނަކުން
ހިންގުން
މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް، ޓްރެފިކްކުރާ ބަޔަކު ހޯދުމަށް
ކުރެވޭ މަސައްކަތުގައި، ކަސްޓަމްސް އޮފިސަ ރަކު، އެއީ
ކާކުކަން ނޭނގޭގޮތުގައި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން
އެތެރެކުރާ މުދަލަށް ނުވަތަ، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
އެތެރެކުރާ މުދަލަށް ނުވަތަ، ޤާނޫނަކުން މަނާކޮށްފައިވާ
އެއްޗެއް، ޓްރެފިކްކުރާ ބަޔަކާ ގުޅި، އެމީހުންގެ އަތުން
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރާ މުދަލަށް ނުވަތަ،
ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރާ މުދަލަ ށް ނުވަތަ
ޤާނޫނަކުން މަނާކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް ގަތުމަށް ނުވަތަ
ވިއްކުމަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(ނ) މިމާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގައިވާ ޚާއްޞަ އޮޕަރޭޝަންތައް
ހިންގޭނީ ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސް ނުވަތަ
ކޮމިޝަނަރ ޖެނެރަލް އޮފް ކަސްޓަމްސް ކަނޑައަޅާ
49

ފަރާތެއްގެ ހުއްދަ ލިޔުމުން ލިބިގެންނެވެ.
(ރ) މިމާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޢަމަލުކުރުމަކީ، އެ
ޢަމަލު ހިންގި ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ކުށްވެރިވާނެ ކަމެއްނޫނެވެ. އަދި އެކަން ހިންގުވީ،
އެއިން އޮފިސަރެއް މެދުވެރިވެގެން އެހެން މީހަކު
ލައްވާކަމުގައިވަނީނަމަ، އެމީހަކީވެސް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ކުށްވެރިވާނެ މީހެއް ނޫނެވެ.
(ބ) މިމާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު
ހިންގާ މުޢާމަލާތަކާގުޅިގެން، އެއިން މީހެއްގެ މައްޗަށް މި
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުށެއްކުރިކަމުގެ ދަޢުވާއެއް
ނުކުރެވޭނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެއީ، އެ އޮފިސަރަކު، ވަކި
އޮޕަރޭޝަނެއްގެ ތެރެއިން، ހިންގި ޢަމަލެއްކަމުގައި ވެފައި،
އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ކަސްޓަމްސްގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް
އެނގިފައި އޮތުމާއެކު، އެމީހުންގެ ރުހުމާއެކު ހިންގި
ޢަމަލެއްކަމުގައި ވާނަމައެވެ.
މުދަލާއި ތަކެއްޗާއި 90. ކަސްޓަމްސްގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުދަލާއި ތަކެއްޗާއި
އުޅަނދު ހިފެހެއްޓުން
އުޅަނދުފަހަރު ކަސްޓަމްސްއަށް ހިފެހެއްޓިދާނެއެވެ.
(ހ) ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރުން ނުވަތަ ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރުން މަނާ މުދާ.
(ށ) ސިއްރުން ރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށްފައިވާ މުދާ، ނުވަތަ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރާ ނުވަތަ ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދާ
ނުވަތަ މިފަދަ ގޮތަކަށް ރާއްޖޭގައި ގެންގުޅޭ މުދާ.
(ނ) ޑިއުޓީ ދެއްކުމުން މަނާވެގަތުމަށްޓަކައި ފޮރުވާފައިވާ މުދާ.
(ރ) އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓާގުޅިގެން މުދަލުގެ މަޢުލޫމާތު ހުށަހަޅަންޖެހޭ މުއްދަތުގެ
ތެރޭގައި އެ މުދަލެއްގެ މަޢުލޫމާތު ހުށަހަޅާފައިނުވާ މުދާ.
(ބ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި ވަނިކޮށް، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ
50

ޚިލާފަށް، ހުރިތަނުން އެހެން ތަނަކަށް ގެންގޮސްފައިވާ މުދާ ނުވަތަ
އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބަދަލުގެނެސްފައިވާ މުދާ.
(ޅ) ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤާނޫނެއް ނުވަތަ އެއްބަސްވުމަކާ ޚިލާފުވެފައިވާ މުދާ
ނުވަތަ ވަގަށް ނަގާފައިވާ މުދާ.
(ކ) ޑިއުޓީ ނަގަންޖެހޭ މުދަލެއް މީހެއްގެ އަތުގައި ހުރިތޯ ކަސްޓަމްސްއި ން
ސުވާލުކުރުމުން، ނެތްކަމަށް ބުނެފައި ވަނިކޮށް، ނުވަތަ ނުދައްކާ ވަނިކޮށް،
އޭނާގެ އަތުން ނުވަތަ އޭނާގެ ފޮށިތަންމަތިން ފެންނަ އެފަދަ މުދާ.
(އ) ވަކިގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރަން ލާޒިމުވެފައިވަނިކޮށް، އެގޮތަކަށް އެއާމެދު
ޢަމަލުކޮށްފައިނުވާ މުދާ.
(ވ) ރާއްޖެއަށް އަންނަ އުޅަނދެއްގެ އިންވާރޑް މެނިފެސްޓްގައި
ފާހަގަކޮށްފައިނުވާ އަދި ފަޅުވެރިންގެ ނުވަތަ ފަސިންޖަރުންގެ ދާގީނާގެ
ގޮތުގައިވެސް ހިމެނިފައިނުވާ ވަކި މީހެއްގެ މުދާކަން ނޭނގޭ މުދާ.
(މ) ރާއްޖެއިން ފުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އުޅަނދެއްގެ އައުޓްވާރޑް
މެނިފެސްޓްގައި ފާހަގަކޮށްފައިނުވާ އަދި ފަޅުވެރިންގެ ނުވަތަ
ފަސިންޖަރުންގެ ދާގީނާގެ ގޮތުގައިވެސް ހިމެނިފައިނުވާ ވަކި މީހެއްގެ
މުދާކަން ނޭނގޭ މުދާ.
(ފ) އެމުދަލަކާ ބެހޭގޮތުން ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު ޑިކްލަރޭޝަންއެއް ނުވަތަ
މެނިފެސްޓްއެއް ނުވަތަ ލިޔުމެއް ނުވަތަ ބަޔާނެއް ހުށަހަޅާފައިވާ މުދާ.
(ދ) ވެރިއަކު ނެތް ނުވަތަ ދޫކޮށްލާފައިވާ މުދާ.
(ތ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓޭ މުދާ ބަންދުކޮށްފައިވާ އެއްޗެހި.
(ލ) ވެރިފަރާތަށް ނުވަތަ މާސްޓަރަށް އެނގިގެން ސިއްރުން ރާއްޖެއަށް މުދާ
އެތެރެކުރުމަށް ނުވަތަ ސިއްރުން ރާއްޖެއިން މުދާ ބޭރުކުރުމަށް ނުވަތަ
ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރުމަށް ނުވަތަ
ރާއްޖެއިން މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރުމަށް ނުވަތަ އެފަދަ ކަންކަމުގައި
ގެންގުޅުމަށް ބޭނުންކުރާ އުޅަނދު.
(ގ) އެ އުޅަނދަކަށް އެރުމަށް، މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އެދުމުން
އެރުމަށް ހުއްދަނުދޭ އުޅަނދު.
51

(ޏ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ބަނދަރުކުރުމަށް ނުވަތަ މަޑުކުރުމަށް،
އަންގާފައިވަނިކޮށް، އެ އެންގުމާ ޚިލާފުވާ އުޅަނދު.
(ސ) ކަސްޓަމްސްއިން ބަލައި ފާސްކޮށްފާނެތީ ނުވަތަ ހިފަހައްޓަފާނެތީ،
އުޅަނދުގައިހުރި މުދާ ހަލާކުކޮށްލާ ނުވަތަ ނައްތާލާ ނުވަތަ އުޅަނދުން
ބޭރަށް އުކާލާ އުޅަނދު.
(ޑ) ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި އޮތް އުޅަނދެއްގައި ޤާނޫނާއި
ގަވާއިދާ ޚިލާފު ޢަމަލެއް ހިނގައިފިކަން ކަސްޓަމްސްއަށް އެނގުމުން، އެ
މައްސަލައަކާ ގުޅޭގޮތުން އެކަމެއްގައި ހިމެނޭ ފަރާތް ނުވަތަ ފަރާތްތަކުން
ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭކަމަށް ކަސްޓަމްސްއިން އަންގާފައިވާ ކަންތައްތައް
ފުރިހަމަކޮށް ނިންމާފައިނުވާ އުޅަނދު.
(ޒ) ގެންދަންޖެހޭ މުއްދަތުގައި ނުގެންގޮސް ހުންނަ މުދާ.
(ޓ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު އެއްޗެއް ރައްކާކޮށްފައި ހުރެދާނެކަމަށް
ޝައްކުކުރެވޭ ތަކެއްޗާއި އަދި މިތަކެތި އަޅާފައި ހުންނަ ނުވަތަ
ބަންދުކޮށްފައި ހުންނަ ތަކެތި.
މީހުން ހިފެހެއްޓުން 91. ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މީހުން، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި
ކަސްޓަމްސްއަށް ހިފެހެއްޓިދާނެއެވެ.
(ހ) މީހަކު ރާއްޖެ އައުމުގައި ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރުމުގައި ނުވަތަ
އެނޫންވެސް ބޭނުމަކު ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ
އުޅަނދެއްގައި ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދެއްގައި ވަނިކޮށް، ޑިއުޓީ
ދައްކަންޖެހޭ މުދަލެއް ނުވަތަ ރާއްޖެ އެތެރެކުރުން މަނާ މުދަލެއް ނުވަތަ
ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުން މަނާ މުދަލެއް ނުވަތަ ލިޔުމެއް ނުވަތަ މިއިން
މުދަލަކާބެހޭ ލިޔުމެއް އެމީހެއްގެ އަތުގައި ނުވަތަ އެމީހެއްގެ ހަށިގަނޑުގެ
ތެރޭގައި ފޮރުވާފައިވާކަމަށް ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ
އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް އޮތްނަމަ އެ މީހަކު ބަލައި ފާސްކުރުމަށްޓަކައި
ނުވަތަ އެ މީހަކާ ސުވާލުކުރުމަށްޓަކައި ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް
ތަޙުޤީޤު ހިންގުމަށްޓަކައި އެމީހަކު ކަސްޓަމްސްއަށް ހިފެހެއްޓިދާނެއެވެ.
52

(ށ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، މި މާއްދާގެ
(ހ) ގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓޭ މީހަކު ހިފަހައްޓާފައި ބަހައްޓަންވާނީ ގިނަވެގެން
24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރަށެވެ.
(ނ) މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، ރާއްޖެއަށް
އަންނަ ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ފުރާ މީހެއްގެ އަތުގައި ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގެ
އެތެރެއަށް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފު އެއްޗެއް ލައިގެން ސިއްރުން އެ
އެއްޗެއް ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރަން ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރަން އުޅެނިކޮށް
ހިފަހައްޓާފައިވާ މީހެއްގެ ހަށިގަނޑުގެ އެތެރެ ޗެކްކުރުމަށް ނުވަތަ
އެކްސްރޭކުރުމަށް ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ އެހެން ބޭނުމަކަށް އެމީހަކު
ހިފަހައްޓަންޖެހޭ މުއްދަތު 24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރަށްވުރެ އިތުރުކުރަން
ޖެހިއްޖެނަމަ، ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް އެމީހަކު ޙާޟިރުކޮށް،
ފަނޑިޔާރު ކަނޑައަޅާ މުއްދަތަކަށް އެމީހަކު ހިފެހެއްޓުމުގެ އިޚްތިޔާރު
ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ރ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރެއްގެ ދައުރު އަދާކުރުމަށް ހުރަސްއަޅައިފި ނުވަތަ
އެފަދަ ކަމެއް ކުރަން މަސައްކަތް ކޮށްފި މީހަކު 24 (ސައުވީސް)
ގަޑިއިރަށްވުރެ ދިގުނޫން މުއްދަތަކަށް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
ނޯޓިސް ދިނުމާއި 92. (ހ) މުދަލެއް ނުވަތަ އުޅަނދެއް ނުވަތަ އެހެންވެސް އެއްޗެއް މި ޤާނޫނުގެ
ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުން
ދަށުން ހިފަހައްޓައިފިނަމަ، އެ އެއްޗެއް ހިފެހެއްޓި ދުވަހަކުން ފެށިގެން 24
(ސައުވީސް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެކަން، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ނުވަތަ
އުޅަނދުގެ މާސްޓަރަށް ނުވަތަ ވެރިފަރާތަށް ނުވަތަ އެ އެއްޗަކަށް ޒިންމާވާ
އެހެންވެސް ފަރާތަކަށް ކަސްޓަމްސްއިން ލިޔުމަކުން އަންގަންވާނެއެވެ.
މިގޮތުން އަންގާ އެންގުމުގައި ހިފެހެއްޓިފައިވާ އެއްޗަކާބެހޭ ތަފްޞީލާއި، އެ
އެއްޗެއް ހިފަހައްޓަންޖެހުނު ސަބަބާއި، އެ އެ އްޗަކާމެދު ޢަމަލުކުރެވޭނެ ގޮތް
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. ހިފެހެއްޓޭ އެއްޗެއްގެ ވެރިފަރާތުގެ ގޮތުގައި އެއް
ފަރާތަށް ވުރެ ގިނަފަރާތް ހިމެނޭނަމަ، އޭގެތެރެއިން އެއް ފަރާތަށް
53

އެންގުމުން އެ އެންމެންނަށް އެންގުނީކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓޭ މުދާ ނުވަތަ އެއްޗެހި ނައްތާލުމުގައި، އެ
މުދަލަކީ ނުވަތަ އެއްޗަކީ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ރާއްޖެއަށް
އިމްޕޯޓްކޮށްގެން ހިފެހެއްޓި އެއްޗެއްނަމަ، އެ މުދަލެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް
އިމްޕޯޓްކުރި ފަރާތް ރާއްޖެއިން ފުރަންދެން އެ މުދަލެއް ނުވަތަ އެ އެއްޗެއް
ކަސްޓަމްސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ބެހެއްޓުމާއި، ދައުލަތަށް ނެގުމާއި، ނުވަތަ
ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ އެހެން ގޮތަކަށް އެ މުދަލެއް ނުވަތަ އެއްޗަކާމެދު
ޢަމަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ކަމާބެހޭ
އުޞޫލުތައް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
(ނ) މުދަލެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ކަސްޓަމްސްއިން ހިފެހެއްޓުމުން އެކަމާމެދު އޭގެ
ވެރިފަރާތް ހިތްހަމަނުޖެހޭނަމަ، އެ މައްސަލަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމުގެ
ޙައްޤު އެ ފަ ރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ރ) ހިފެހެއްޓިފައިވާ މުދަލަކީ ހަލާކުވެދާފަދަ ނުވަތަ ދުވަސްވުމުން އޭގެ އަގު
ދަށްވެދާފަދަ މުދަލެއް ކަމަށްވާނަމަ، ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިވާ
އުޞޫލުން ކަސްޓަމްސްއަށް އެ މުދާ ވިއްކާލެވިދާނެއެވެ. އެ މުދަލަކީ
ޢާންމު ޞިއްޙަތަށް ނުވަތަ ޢާންމުންގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެދާފަދަ
މުދަލެއްނަމަ، އެ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުގެ ޚަރަދުގައި އެ މުދަލެއް
ނައްތާލެވިދާނެއެވެ. މިގޮތުން މުދާ ނައްތާލުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުޞޫލު
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން ވިއްކާލާ މުދަލުން ލިބޭ ފައިސާ މައްސަލަ
ނިމެންދެން ކަސްޓަމްސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ބެހެއްޓިދާނެއެވެ.
ހިފެހެއްޓޭ މުދާ 93. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް
ދައުލަތަށް ނެގުން
ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓޭ ކޮންމެ
މުދަލަކީ ނުވަތަ އެއްޗަކީ ނުވަތަ އުޅަނދަކީ ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން
ދައުލަތަށް ނެގިދާނެ ތަކެއްޗެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހިފެހެއްޓޭ މުދަލުގެ ޖުމްލަ އަގު -
54

100,000/ (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއަށްވުރެ ދަށްނަމަ، އެފަދަ މުދަލެއް
ދައުލަތަށް ނެގުމުގައި ޝަރުޢީ މަރުޙަލާ ނިންމާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ދައުލަތަށް ނެގޭ ކޮންމެ އެއްޗަކީ ދައުލަތުގެ މިލްކެއް
ކަމުގައި ބެލޭނެއެވެ. އަދި ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިން އެ
އެއްޗަކާމެދު ޢަމަލުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ސަރުކާރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ސިފައިންނާއި 94. ކަސްޓަމްސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމުގައި ކަސްޓަމްސްއަ ށް
ފުލުހުންގެ އެހީއަށް
ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، ސިފައިންނާއި ފުލުހުންގެ އެހީތެރިކަމަށް އެދެވިދާނެއެވެ.
އެދުން
އެފަދަ އެހީތެރިކަމަކަށް ކަސްޓަމްސްއިން އެދިއްޖެނަމަ، އެފަރާތްތަކުން
ކަސްޓަމްސްއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.
ހަތްވަނަ ބާބު
އިދާރީ ފިޔަވަޅު
އިދާރީ ފިޔަވަޅު 95. ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފިޔަވަޅުތައް
އެޅުމުގެ ބާރު އެޅުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ހ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް މުދަލެއް އިމްޕޯޓްކުރުމުގައި ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެއިން
މުދަލެއް އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގައި ކަސްޓަމްސްއަށް އޮޅުވާލައިގެން ދަށް އަގެއް
ހުށަހެޅުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމެއް ކޮށްފި
މީހަކު، އެ ޢަމަލެއްގައި ހިމެނޭ މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގުގެ 15%
(ފަނަރަ އިންސައްތަ) އިން ޖޫރިމަނާކު ރެވޭނެއެވެ.
އަދި މިފަދަ ކަމެއް ދެވަނަ ފަހަރަށް ކޮށްފިނަމަ އެ ޢަމަލެއްގައި ހިމެނޭ
މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގުގެ 25% (ފަންސަވީސް އިންސައްތަ) އިން
ޖޫރިމަ ނާކުރެވޭނެއެވެ.
55

އަދި މިފަދަ ކަމެއް ދެ ފަހަރަށްވުރެ ގިނަ ފަހަރު ތަކުރާރުކޮށްފިނަމަ، އަދި
އެ ޢަމަލެއްގައި ހިމެނޭ މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގުގެ 50% (ފަންސާސް
އިންސައްތަ(އިން ޖޫރިމަނާކުރުމާއެކު 1)އެކެއް(އަހަރު ދުވަހުގެ
މުއްދަތަށް އެފަރާތެއްގެ އިމްޕޯޓްކުރުމުގެ ލައިސަންސް ހިފެހެއްޓުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ކުށް ތަކުރާރުކުރުން ކަމުގައި ބަލާނީ،
ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރި ފަރާތް ނުވަތަ ރާއްޖެއިން މުދާ
އެކްސްޕޯޓްކުރި ފަރާތް މި މާއްދާގައި ބުނާ ކުށެއް ކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން
މީލާދީ ގޮތުން 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ކުށެއް އަލުން
ކޮށްފިނަމައެވެ.
(ށ) ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ މުދަލެއް ހުރީ
ކަސްޓަމްސްއަށް ޑިކްލެއަރކުރި ވަރަށްވުރެ އިތުރަށްނަމަ، ކަސްޓަމްސްގެ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޑިކްލެއަރކޮށްފައިވާ ވަރަށްވުރެ އިތުރުވާ
މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގުގެ 50% (ފަންސާސް އި ންސައްތަ) އަށްވުރެ
ބޮޑުނޫން ޢަދަދަކުން އެކަން ކުރި ފަރާތެއް ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްއިން ކުރާ ޖޫރިމަނާއަކާމެދު މުދާ
އިމްޕޯޓްކުރާ ފަރާތުން ނުވަތަ މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތުން ހިތްހަމަނުޖެހޭ
ކަމެއްވާނަމަ، ޖޫރިމަނާ ފައިސާ ކަސްޓަމްސްއަށް ދެއްކުމަށްފަހު
ޖޫރިމަނާކުރި ދުވަހުން ފެށިގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ
މައްސަލައެއް ޝަރީ ޢަތަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު އެ ފަރާތަކަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
ކަސްޓަމްސް 96. (ހ) މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަސްޓަމްސް
އޮފިސަރުންނަށް ދެވޭ
އޮފިސަރުން ޢަމަލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތާ ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު
އިދާރީ އަދަބު
ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެމީހަކު ކުރި ޢަމަލުގެ ކުޑަ ބޮޑުމިނަށް ބަލައި، އެ
ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެމީހަކާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅޭނެއެވެ.
56

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގަވާއިދުގައި، ކަނޑައަޅަންވާނީ
އަންނަނިވި ފިޔަވަޅުތަކެވެ.
1. ނަޞޭޙަތް ދިނުން
2. އިންޒާރުދިނުން
3. ޖޫރިމަނާކުރުން
4. ވަކި މުއްދަތަކަށް ވަޒީފާއިން ސަސްޕެންޑްކުރުން
5. މަޤާމު ދަށްކުރުން
6. ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުން
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންނާއި މުވައްޒަފުން ކުރާ
ޢަމަލުތަކާމެދު ޖިނާއީ ދަޢުވާ ކުރުމަކަށް މި މާއްދާ ހުރަހެއް
ނާޅައެވެ.
އަށްވަނަ ބާބު
ޖިނާއީ ކުށާއި އަދަބު
ސިއްރުން މުދާ 97. (ހ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރުމުގެ ހުއްދަ ދީފައިނުވާ
އިމްޕޯޓްކުރުމާއި
އެއްޗެއް ރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރުމާއި، އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގެ ހުއްދަ
އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގެ
ދީފައިނުވާ އެއްޗެއް ރާއްޖެއިން ސިއްރު ން ބޭރުކުރުމާއި، ޑިއުޓީ
ކުށް
ދައްކަންޖެހޭ އެއްވެސް މުދަލެއް އެ މުދަލަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެއް
ދެއްކުމުން މަނާވެގަތުމަށްޓަކައި ރާއްޖެއަށް ސިއްރުން އެތެރެކުރުމާއި،
ރާއްޖެއިން ސިއްރުން ބޭރުކުރުމާއި، މިއިންކަމެއް ކުރަން އުޅުމަކީ
ކުށެކެވެ.
(ށ) ރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކުރުން ކަމަށް ބެލޭނީ، މުދަލެއް
ރާއްޖެއަށް ގެނައުމާއެކު، އެ މުދަލެއް ބޭލުމަށް ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ
57

ސަރަޙައްދު ނޫން ތަނަކަށް އެ މުދަލެއް ބޭލުމަށެވެ. ނުވަތަ ރާއްޖެއަށް
ގެންނަ މުދާ ބަހައްޓަން ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަރަޙައްދެއްގައި
ހުއްޓާ، ކަސްޓަމްސްއަށް ނާންގައި، ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ
ނުހޯދައި، އެ ސަރަޙައްދުން މުދާ ބޭރަށް ގެންދިއުމަށެވެ. ނުވަތަ
ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެ އް ނުދައްކައި ރާއްޖެއަށް މުދާ އެތެރެކުރުމަށެވެ.
(ނ) ރާއްޖެއިން ސިއްރުން މުދާ ބޭރުކުރުންކަމަށް ބެލޭނީ، ކަސްޓަމްސްއަށް
ނާންގައި، ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ ނުހޯދައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން މުދާ
ބޭރުކުރުމަށެވެ. ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ މުދާ ބަހައްޓަން
ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަރަޙައްދެއްގައި މުދާ ހުއްޓާ،
ކަސްޓަމްސްއަށް ނާންގައި ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ހުއްދަ ނުހޯދައި، އެ
ސަރަޙައްދުން ބޭރަށް މުދާ ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ފޮނުވުމަށެވެ. ނުވަތަ
ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެއް ނުދައްކައި، ރާއްޖެއިން ބޭރަށް މުދާ ގެންދިއުމަށް
ނުވަތަ ފޮނުވުމަށެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށެއް ކޮށްފިނަމަ ނުވަތަ އެފަދަ
ކުށެއް ކުރަން އުޅެފިނަމަ ނުވަތަ އެފަދަ ކުށެއް ކުރުމުގައި
ބައިވެރިވެއްޖެނަމަ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ އަދަބު ދިނުމާއެކު އެ
ޢަމަލެއްގައި ހިމެނޭ މުދާ ބަދަލުދިނުމަކާ ނުލައި ކަސްޓަމްސްއަ ށް
ނެގޭނެއެވެ. އަދި ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކޮށްގެން ނުވަތަ ބޭރުކޮށްގެން
އެއްވެސް މުދަލެއް ނުވަތަ ފައިސާއެއް ހޯދާފައިވާނަމަ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ކަނޑައެޅޭ އަދަބު ދިނުމާއެކު، އެ މުދަލެއް ނުވަތަ އެފައިސާއެއްވެސް
ކަސްޓަމްސްއަށް ނެގޭނެއެވެ.
(ބ) ރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކޮށްފި ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ސިއްރުން މުދާ
ބޭރުކޮށްފި މީހެއްގެ އަދަބަކީ 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހާއި 2 (ދޭއް) އަހަރާ
ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުން، ނުވަތަ 10,000 (ދިހަހާސް) ރުފިޔާއާއި
240,000 (ދެލައްކަ ސާޅިސްހާސް) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ ޢަދަދަކުން
ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.
(ޅ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށް ތަކުރާރުކޮށްފިނަމަ، މި
58

ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ އަދަބު ދިނުމާއެކު، އެކުށް ތަކުރާރުކުރި ކޮންމެ
ފަހަރަކަށް 1 (އެކެއް) އަހަރަށްވުރެ ދިގުނޫން މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުން،
ނުވަތަ 50,000 (ފަންސާސްހާސް) ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑުނޫން ޢަދަދަކުން
ޖޫރިމަނާކުރުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ އަދަބުގެ ތެރެއަށް
އިތުރުކުރެވޭނެއެވެ.
ރިޝްވަތުގެ ކުށް 98. (ހ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު ނުވަތަ މުވައްޒަފަކު ރިޝްވަތު ހިފުމާއި،
ރިޝްވަތު ލިބިގަތުމަށް އެދުމާއި، ރިޝްވަތު ލިބިގަތުމަށް އެއްބަސްވުމަކީ
ކުށެކެވެ. އަދި މިފަދަ ކުށެއް ކޮށްފި މީ ހަކަށް ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން
އަދަބު ދެވޭނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި "ރިޝްވަ ތު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަ ނީ، ޤާނޫނު
ނަންބަރު 2/2000 (ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމާއި މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގައި
އެ ލަފްޒު ބޭނުންކޮށްފައިވާ މާނައިގައެވެ.
ކަސްޓަމްސް 99. (ހ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރެއްގެ ވާޖިބު އަދާކުރުމަށް ހުރަސް އެޅުމަކީ ނުވަތަ
އޮފިސަރުގެ ވާޖިބަށް
އެފަދަ ކަމެއް ކުރަން އުޅުމަކީ ކުށެކެވެ.
ހުރަސްއެޅުން
(ށ) ތިރީގައިވާ ކަންކަމުން ކުރެ ކަމެއް ކުރަން އުޅުމަކީ ކަސްޓަމްސް
އޮފިސަރުގެ ވާޖިބު އަދާކުރުމަށް ހުރަސްއެޅުން ނުވަތަ އެފަދަ ކަމެއް ކުރަން
އުޅުންކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ.
1. ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންނަށް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ޤާނޫނީ ބާރެއް
ނުވަތަ އިޚްތިޔާރެއްގެ ބޭނުން ހިފުމަށް އެއްވެސް މާނައެއްގައި
ހުރަސްއެޅުން ނުވަތަ ހުރަސްއެޅޭފަދަ ކަމެއް ކުރުން ނުވަތަ
މިއިންކަމެއް ކުރަން ރޭވުން ނުވަތަ މިއިން ކަމެއް ކުރުމުގައި
ބައިވެރިވުން ނުވަތަ މިއިންކަމެއް ކުރަން ގޮވާލުން ނުވަތަ
ހިތްވަރުދިނުން ނު ވަތަ އެހީތެރިވެދިނުން ނުވަތަ މިއިންކަމެއް
59

ކުރަން އުޅުން.
2. ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންނަށް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ޤާނޫނީ ބާރެއް
ނުވަތަ އިޚްތިޔާރެއްގެ ދަށުން ކުރާ އަމުރަކަށް ނުކިޔަމަންތެރިވުން
ނުވަތަ އެ އަމުރު ރައްދުވާ މީހަ ކު އެ އަމުރަށް
ނުކިޔަމަންތެރިވުމަށް ގޮވާލައި، ހިތްވަރުދީ ނުވަތަ އެނޫންވެސް
ގޮތަކުން އެހީތެރިވެދިނުން ނުވަތަ މިއިންކަމެއްގައި ބައިވެރިވުން
ނުވަތަ މިއިން ކަމެއް ކުރަން އުޅުން ނުވަތަ ރޭވުން.
(ނ) ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރަކު މި ޤާނޫނާއި ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން
އޭނާގެ ވާޖިބު އަދާކުރަމުން ދަނިކޮށް އޭނާއަށް ހަމަލަދިނުމަކީ ނުވަތަ
ހަމަލަދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަކީ ނުވަތަ އެފަދަ އިންޒާރެއް ދިނުމަކީ
ނުވަތަ އެފަދަ ކަމަކަށް ހިތްވަރު ދިނުމަކީ ނުވަތަ އެފަދަ ކަމެއްގައި
ބައިވެރިވުމަކީ ކުށެކެވެ.
(ރ) ކަސްޓަމްސް އޮ ފިސަރެއްގެ ދައުރު އަދާކުރުމަށް ދަތިކޮށްފިނަމަ، ނުވަތަ
ހުރަސްއަޅައިފިނަމަ، ނުވަތަ މިއިން ކަމެއް ކުރަން މަސައްކަތްކޮށްފި ކޮންމެ
މީހަކު ހިފެހެއްޓުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
އެހެނިހެން ކުށްކުށުގެ 100. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ވަކި އަދަބެއް ކަނޑައެޅިފައިނުވާ، އެ ކުށުގެ ޢަމަލުގައި
އަދަބު
މުދަލެއް ހިމެނޭ ކުށެއް ކުރި ފަރާތަކަށް ދެވޭނެ އަދަބަކީ އެކަމެއްގައި
ހިމެނޭ މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގު ގެ 15% (ފަނަރަ އިންސައްތަ) އިން
ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.
އަދި މިފަދަ ކުށެއް ދެވަނަ ފަހަރަށް ކޮށްފިނަމަ އެ ޢަމަލެއްގައި ހިމެނޭ
މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގުގެ 25% (ފަންސަވީސް އިން ސައްތަ) އިން
ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.
އަދި މިފަދަ ކުށެއް ދެ ފަހަރަށްވުރެ ގިނަ ފަހަރު ތަކުރާރުކޮށްފިނަމަ، އަދި
އެ ޢަމަލެއްގައި ހިމެނޭ މުދަލުގެ އެފް.އޯ.ބީ އަގުގެ 50% (ފަންސާސް
އިންސައްތަ(އިން ޖޫރިމަނާކުރުމާއެކު 1)އެކެއް(އަހަރު ދުވަހުގެ
60

މުއްދަތަށް އެފަރާތެއްގެ އިމްޕޯޓްކުރުމުގެ ލައިސަންސް ހިފެހެއްޓުމުގެ
އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ކުށް ތަކުރާރުކުރުން ކަމުގައި ބަލާނީ، ކުށް
ކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން މީލާދީ ގޮތުން 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭ ގައި
އެ ކުށެއް އަލުން ކޮށްފިނަމައެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގައި ވަކި އަދަބެއް ކަނޑައެޅިފައިނުވާ ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން މި
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށްތައް ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނާއި
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދާ ޚިލާފުވާ ފަރާތްތަކަށް ދެވޭނެ އަދަބަކީ 10,000/-
(ދިހަހާސް) ރުފިޔާއާއި 200,000/- (ދެލައްކަ) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ
ޢަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން ނުވަތަ 12 (ބާރަ) މަސްދުވަހަށްވުރެ ދިގުނޫން
މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލު މެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޖޫރިމަނާކުރުމުގައި މުދަލުގެ ހަމައަގު އެނގެން
ނުހުންނަ ޙާލަތްތަކުގައި، އެ މުދަލުގެ އަގު ކަމުގައި ބަލާނީ، އެ ބާވަތުގެ
މުދާ ޢާންމުކޮށް ރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮ ށްފައި ހުންނަ އަގަށެވެ.
ނުވަވަނަ ބާބު
އެހެނިހެން ކަންކަން
އަމިއްލަ ޒިންމާ 101. ކަސްޓަމްސްއަށް ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއާއި އެހެނިހެން ފައިސާ ދެއްކުމާއި
ކަސްޓަމްސްއަށް ޑިކްލެއަރކުރަންޖެހޭ ތަކެތި ޑިކްލެއަރކުރުމާއި މުދަލާގުޅޭ ގޮތުން
ޞައްޙަ މަޢުލޫމާތު ހުށަހެޅުމަކީ ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ ނުވަތަ ރާއްޖެއިން
މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތްތަކާއި، ރާއްޖެއަށް އަންނަ އަދި ފުރާ މީހުންގެ
ޒިންމާއެކެވެ. ރާއްޖެއަށް މުދަލެއް އިމްޕޯޓްކުރަނީ ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓްކުރަނީ،
އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުން ބައިވެރިވެގެން ކަމަށްވާނަމަ، އެ އެންމެން އެކުގައި ނުވަތަ
ކޮންމެ މީހަކު ވަކިވަކިންވެސް އެ ޒިންމާ އުފުލަންވާނެއެވެ.
61

މަނާކުރެވިފައިވާ މުދާ 102. ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި އޮތް އުޅަނދެއްގައި، މަސްތުވާތަކެއްޗާއި އަދި
އުޅަނދުފަހަރުގައި ޢާންމުކޮށް ބޭނުންކުރުން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން މަނާކުރެވިފައިވާ
ތަކެތި ފިޔަވައި މަނާކުރެވިފައިވާ އެހެން މުދަލެއް ހުރިނަމަ، އަދި އެއީ އަންނަނިވި
ޙާލަތްތަކުގައިވާ މުދާ ކަމުގައިވާނަމަ، އެ މުދަލެއް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަ ށް
ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރީ ކަމަކަށް ނުވަތަ ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރީ ކަމަކަށް
ނުބެލެވޭނެއެވެ.
(ހ) އެ މުދަލެއް އުޅަނދުގައި ހުރިކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ކަސްޓަމްސްއަ ށް ދީފައިވާ
މުދާ.
(ށ) ޤާނޫނާއި ގަވާއިދު ހުއްދަކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެ އުޅަނދެއްގައި
ބޭނުންކުރުމަށް ހުރި ނުވަތަ ބޭރު ޤައުމެއްގެ ބަނދަރަކަށް ގެންދަންހުރި
މުދާ.
އޯޑިޓްކުރުން 103. (ހ) ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލާއި ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލާ
ގުޅިގެން، ކަސްޓަމްސްއިން ފުރިހަމަކުރަމުންދާ މުޢާމަލާތްތައް
ފުރިހަމަކުރަމުންދާ ވަގުތުގައި، ނުވަތަ އެ މުޢާމަލާތްތައް ފުރިހަމަ ވުމަށް
ފަހުގައި ނަމަވެސް، އެ މުދަލަކާގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތައް ކަސްޓަމްސްއަ ށް
އޯޑިޓްކުރެވިދާނެއެވެ. މިފަދައިން އޯޑިޓްކުރުމުގައި މި ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ
މާއްދާއާއި 68 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލިޔެކިއުންތަކުގެ
ތެރެއިން، އިމްޕޯޓް އެކްސްޕޯޓާ ބެހޭގޮތުން ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭނުންވާ
ލިޔެކިއުންތައް، އެ މުދާ ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރި ފަރާތުން ނުވަތަ އެ މުދާ
ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރި ފަރާތުން ކަސްޓަމްސްއަ ށް ހާމަކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާފަދަ އޯޑިޓެއް ކުރުމަށް ނިންމާނީ
ކަސްޓަމްސްގައި މިކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބައެކެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާފަދަ އޯޑިޓެއް ކުރަން ބޭނުންވާނަމަ، އެކަން
ލިޔުމުން، އެ މުދާ ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރިތާ ނުވަތަ ރާއްޖެއިން
އެކްސްޕޯޓްކުރިތާ 1 (އެކެއް) އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެ މުދާ ރާއްޖެއަށް
އިމްޕޯޓްކުރި ނުވަތަ ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރި ފަރާތަށް ކަސްޓަމްސްއިން
62

އަންގަންވާނެއެވެ.
(ރ) ކަސްޓަމްސްއިން ކުރާ އޯޑިޓަކުން ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ ފަރާތެއް
ނުވަތަ ރާއްޖެއިން މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތެއް ކަސްޓަމްސްއަ ށް
ދައްކާފައިވާ ފައިސާއަކާ ގުޅިގެން އުނިއިތުރުގެ މައްސަލައެއް
ފާހަގަވެއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލައެއް ފާހަގަކުރެވުނު ތާރީޚުން ފެށިގެން 60
(ފަސްދޮޅަސް) ދުވަހުގެ ތެ ރޭގައި މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ކަސްޓަމްސްއިން
އަންގަންވާނެއެވެ.
(ބ) ކަސްޓަމްސްއިން ކުރާ އޯޑިޓަކުން ނުވަތަ އެނޫންގޮތަކުންވެސް މުދަލުގެ
ވެރިފަރާތަށް ފައިސާއެއް ލިބެންއޮތްކަމަށް ކަސްޓަމްސްއިން އަންގާތާ 30
(ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ފައިސާއެއް ހޯދުމަށް މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން
ކަސްޓަމްސްއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އަދި މި ގޮތުން މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން
ހުށަހަޅާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި
ކަސްޓަމްސްއިން އެ ފައިސާ މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް ދޭންވާނެއެވެ.
(ޅ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން
ކަސްޓަމްސްއަށް ފައިސާއެއް ދައްކަންޖެހޭކަން ފާހަގަވެގެން އެކަން
ކަސްޓަމްސްއިން މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް އަންގާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30
(ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން ކަސްޓަމްސްއަށް އެ
ފައިސާއެއް ދައްކާ ނިންމަންވާނެއެވެ.
(ކ) އޯޑިޓްކުރުމަށްފަހު ޑިއުޓީއަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެންނާނެ ގޮތާއި،
މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން ކަސްޓަމްސްއަށް އިތުރަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ
ދެއްކުމާބެހޭ އުޞޫލުތަކާއި، ކަސްޓަމްސްއިން މުދަލުގެ ވެރިފަރާތަށް
ލިބިދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއްވާނަމަ އެފަ އިސާއެއް ލިބިދެވޭނެ އުޞޫލުތައް
ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ވިޔަފާރި މުދަލާބެހޭ 104. މި ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާއާއި 68 ވަނަ މާއްދާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ރާއްޖެއަށް
ލިޔެކިއުން ބެލެހެއްޓުން
މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ އަދި ރާއްޖެއިން މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ކޮންމެ ފަރާތަކުންވެސް އެ
ފަރާތަކުން އިމްޕޯޓްކުރާ ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލާބެހޭ ލިޔެކިޔުން ތައް އެ
63

މުދަލެއް އިމްޕޯޓްކުރާ ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ތާރީޚަކުން ފެށިގެން 1 (އެކެއް)
އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ބަހައްޓަންވާނެއެވެ. އަދި އެ މުދަލާ ބެހޭގޮތުން
ތަޙުޤީޤެއް ހިނގަމުންދާނަމަ ނުވަތަ މައްސަލައެއް އުފުލިފައިވާނަމަ، މި މުއްދަތު 1
(އެކެއް) އަހަރަށްވުރެ އިތުރުވީނަމަވެސް، އެ ކަމެއް މުޅިން ނިމެންދެން އެ
މުދަލަކާބެހޭ ލިޔެކިޔުންތައް ބަހައްޓަންވާނެއެވެ. ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރެވޭ ނުވަތަ
ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރެވޭ މުދަލަކާ ގުޅިގެން ބަހައްޓަންޖެހޭ ލިޔެކިޔުމުގެ
ބާވަތްތައް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
ޚިދުމަތް މެދުކަނޑާލުން 105. ކަސްޓަމްސްއަ ށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއް ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ މުއްދަތެއްގައި
ނުދައްކާ ހުންނަ މައްސަލަތަކުގައި، ޚިދުމަތް ލިބިގަންނަ ފަރާތަށް ދެމުންގެންދާ
ޚިދުމަތް، ކަސްޓަމްސްއިން ކަނޑައަޅާ އުޞޫލެއްގެ މަތިން ވަގުތީގޮތުން
މެދުކަނޑާލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކަސްޓަމްސްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
އުޅަނދަކުން 106. ރާއްޖެއިން ބޭރުން ރާއްޖެއަށް އަންނަ އުޅަނދުފަހަރު ބަލައި ފާސްކުރުމުގައި އެ
މަސްތުވާތަކެތި ފެނުން
އުޅަނދަކުން މަސްތުވާތަކެތި ނުވަތަ ހަނގުރާމަވެރި ހަތިޔާރު ފެނިއްޖެނަމަ، އެ
ނުވަތަ ހަނގުރާމަވެރި
ފަހަރުގެ ދަތުރުގައި އެ އުޅަނދެއް ފުރަތަމަ ބަނދަރުކުރި ބަނދަރު ފިޔަވައި،
ހަތިޔާރު ފެނުން
ރާއްޖޭގެ އިތުރު އެހެން ބަނދަރަކަށް އެ އުޅަނދެއް ދިޔުމުގެ ހުއްދައެއް
ނުދެވޭނެއެވެ.
އޭޖެންޓުން 107. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި އެހެންގޮތަކަށް
ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހާހިނދަކު، ކަސްޓަމްސްއާ މުޢާމަލާތްކުރާ ފަރާތްތަކުން
ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި، އެ ފަރާތްތައް ތަމްސީލުކުރުމަށް އޭޖެންޓުން
ޢައްޔަންކުރެވިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އޭޖެންޓުން
ޢައްޔަންކުރާނެ ގޮތާއި، އޭޖެންޓުންގެ ޒިންމާތަކާއި، އޭޖެންޓުކަމުން އެ
ފަރާތްތައް ވަކިކުރެވޭނެ ގޮތްތަކާ އި، އެފަދަ ކަންކަމާ ގުޅިގެން
ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އެންމެހާ އުޞޫލުތައް ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދުގައި
64

ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.
މައްސަލަ ހުށަހެޅުން 108. (ހ) ކަސްޓަމްސްއިން މީހަކާމެދު ކުރި މުޢާމަލާތެއްގައި، ކަސްޓަމްސްއިން ކުރި
ނުވަތަ ނުކޮށް ދޫކޮށްލި ކަމަކާމެދު އެ މުޢާމަލާތްކުރެވުނު ފަރާތް
ހިތްހަމަނުޖެހޭނަމަ، އެ މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް އެދި 30 (ތިރީސް)
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުން މިނިސްޓަރަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް
ބަލަންވާނީ، މިނިސްޓަރު ނުވަތަ އޭނާ އެ ކަމަށް ޢައްޔަންކުރާ މީހަކު
ނުވަތަ ކޮމިޓީއަކުންނެވެ. އެ މައްސަލަ ބެލުމުގައި މައްސަލަ ހުށަހެޅި
ފަރާތް ނުވަތަ އެފަރާތުން ޢައްޔަންކުރާ ފަރާތަކުން އެތަނަށް ޙާޟިރުވެ،
އެފަރާތުގެ ދިފާޢުގައި ވާހަކަ ދެއްކިދާނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ފަދައިން، މައްސަލައެއް ބަލާ ނިމުމުން އެ
މައްސަލަ ބަލާ ނިންމި ގޮތް، ލިޔުމަކުން އެ މައްސަލަ ހުށަހެޅި ފަރާތަށް
މިނިސްޓަރު ނުވަތަ މިނިސްޓަރު ކަނޑައަޅާ ފަރާތަކުން ދޭންވާނެއެވެ.
މިފަދަ މައްސަލައެއް މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ، ގިނަވެގެން 60
(ފަސްދޮޅަސް) ދުވަހުގެތެރޭގައި އެ މައް ސަލައެއް ބަލާ ނިންމަންވާނެއެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން މިނިސްޓަރު ނުވަތަ އޭނާ
އެކަމަށް ޢައްޔަންކުރާ މީހާ މައްސަލަ ނިންމާ ގޮތާމެދު އެ މައްސަލަ
ހުށަހެޅި ފަރާތުން ހިތް ހަމަނުޖެހޭނަމަ، އެ މައްސަލަ ނިންމާ ދުވަހުން
ފެށިގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މައްސަލަ ޝަރީޢަތަށް
ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު އެފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
އުވާލެވޭ އަދި 109. (ހ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުތައް
އިޞްލާޙުގެނެވޭ ޤާނޫނު
އުވުނީއެވެ.
1. ޤާނޫނު ނަންބަރު 61/78 (ދިވެހިރާއްޖެއިން ރާއްޖޭން ބޭރަށް
ދިއުމަށް ފުރާ ކޮންމެ އުޅަނދަކަށް ކްލިއަރެންސް ހޯދުމުގެ ޤާނޫނު)
2. ޤާނޫނު ނަންބަރު 62/78 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަނދަރަށް އަންނަ
65

އުޅަނދު ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލުގެ ދަށަށް ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު)
3. ޤާނޫނު ނަންބަރު 63/78 (ޑިޕްލޮމެޓިކް ކްލިއަރެންސް ލިބިފައިވާ
އުޅަނދުތައް ފިޔަވައި ރާއްޖޭން ބޭރުން އަންނަ އުޅަނދުތަކަށް
ގޮސް އައިސްވުމާ ތަކެތި ގެންގޮސް ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު)
(ށ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 31/79
(ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ ތިރީގައި ލިޔެފައިވާ،
13 ،12 ،11 އަދި 14 ވަނަ މާއްދާ އުވުނީއެވެ. އަދި އެ ޤާނޫނުގެ
15 ވަނަ މާއްދާ އެއީ، އެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާ ކަމުގައި
އިޞްލާޙުވީއެވެ.
11. (ހ) އިމްޕޯޓް ކުރުމުގައި އަގު އެނގެން ނުހުންނަ ތަކެއްޗާއި،
ޢާންމު ގޮތެއްގައި އިމްޕޯޓް ކޮށްފައި ހުންނަ އަގަށްވުރެ
ދަށް އަގެއްގައި ހުންނަ ތަކެތިން ޑިއުޓީ ދައްކާނެ އަގެއް
ކަނޑައަޅާނީ އެދުވަސްވަރެއްގައި ޢާންމުކޮށް ރާއްޖެއަށް
ތަކެތި އިމްޕޯޓް ކޮށްފައި ހުންނަ އަގުތަކަށް ބަލައިގެން
ދިވެހި ސަރުކާރުންނެވެ.
(ށ) އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގައި އަގު އެނގެން ނުހުންނަ ތަކެއްޗާއި،
ޢާންމު ގޮތެއްގައި އެކްސްޕޯޓްކޮށްފައި ހުންނަ އަގަށްވުރެ
ދަށް އަގެއްގައި ހުންނަ ތަކެތިން ޑިއުޓީ ދައްކާނެ އަގެއް
ކަނޑައަޅާނީ އެދުވަސްވަރެއްގައި ޢާންމުކޮށް ރާއްޖޭން
ތަކެތި އެކްސްޕޯޓްކޮށްފައި ހުންނަ އަގުތަކަށް ބަލައިގެން
ދިވެހި ސަރުކާރުންނެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދިވެހި
ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ އަގާމެދު މުދަލުގެ ވެރިފަރާތުން
ގަބޫލުނުކުރާ މައްސަލައެއް އޮވެއްޖެނަމަ، އެ އަގުން ޑިއުޓީ
ދެއްކުމަށްފަހު އެ މައްސަލައެއް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމުގެ
ޙައްޤު އެ ފަރާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެ މައްސަލައިގައި
އެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އަގަކީ ޞައްޙަ އަގެއްކަން
ޝަރީޢަތަށް ސާބިތު ވެއްޖެނަމަ، ޑިއުޓީއަށް އިތުރަށް
66

ދައްކާފައިވާ ފައިސާ، ދިވެހި ސަރުކާރުން އެ މުދަލުގެ
ވެރިފަރާތަށް އަނބުރާ ދޭންވާނެއެވެ.
12. މި ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން ޑިއުޓީ ދައްކާނެ
އަގެއް، ދިވެހި ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މައްސަލަތަކުގައި އެ
މުދަލެއް އިމްޕޯޓްކުރާ ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތުން
ކަނޑައެޅިގެން އޮޅުވާލުމަށް މަސައްކަތް ކޮށްފައިވާކަން ސާބިތު
ނުވާނަމަ، އެއީ މި ޤާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަކަށް ނުބެލެވޭނެއެވެ.
13. (ހ) މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓް
ކުރުމުގެ ހުއްދަ ދީފައިނުވާ އެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް
ސިއްރުން އެތެރެކުރުމާއި އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގެ ހުއްދަ
ދީފައިނުވާ އެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖޭން ސިއްރުން
ބޭރުކުރުމާއި، ޑިއުޓީ ދައްކަންޖެހޭ އެއްވެސް މުދަލެއް އެ
މުދަލަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެއް ދެއްކުމުން
މަނާވެގަތުމަށްޓަކައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން
އެތެރެކުރުމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭން ސިއްރުން ބޭރުކުރުމާއި،
މިއިންކަމެއް ކުރަން އުޅުމަކީ ކުށެކެވެ.
(ށ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކުރުން ކަމަށް
ބެލޭނީ، މުދަލެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެނައުމާއެކު، އެ
މުދަލެއް ބޭލުމަށް ކަސްޓަމްސުން ކަނޑައަޅާ
ސަރަޙައްދުނޫން ތަނަކަށް އެ މުދަލެއް ބޭލުމަށް، ނުވަތަ
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގެންނަ މުދާ ބަހައްޓަން ކަސްޓަމްސުން
ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަރަޙައްދެއްގައި ހުއްޓާ، ކަސްޓަމްސަށް
ނާންގަ އި، ނުވަތަ ކަސްޓަމްސުން ހުއްދަ ނުހޯދައި، އެ
ސަރަޙައްދުން މުދާ ބޭރަށް ގެންދިއުމަށް، ނުވަތަ
ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެއް ނުދައްކައި ރާއްޖެއަށް މުދާ
އެތެރެކުރުމަށެވެ.
(ނ) ދިވެހިރާއްޖޭން ސިއްރުން މުދާ ބޭރުކުރުން ކަމަށް ބެލޭނީ
67

ކަސްޓަމްސަށް ނާންގައި، ނުވަތަ ކަސްޓަމްސުގެ ހުއްދަ
ނުހޯދައި، ދިވެހިރާއްޖޭން މުދާ ބޭރުކުރުމަށް ނުވަތަ
ދިވެހިރާއްޖޭން ބޭރުކުރާ މުދާ ބަހައްޓަން ކަސްޓަމްސުން
ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަރަޙައްދެއް ގައި މުދާ ހުއްޓާ
ކަސްޓަމްސަށް ނާންގައި، ނުވަތަ ކަސްޓަމްސުން ހުއްދަ
ނުހޯދައި، އެސަރަޙައްދުން ބޭރަށް ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ
ފޮނުވުމަށް، ނު ވަތަ ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެއް ނުދައްކައި
ރާއްޖެއިންބޭރަށް މުދާ ގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ފޮނުވުމަށެވެ.
14. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށެއް ކޮށްފިނަމަ ނުވަތަ އެފަދަ ކުށެއް
ކުރަން އުޅެފިނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ އަދަބު
ދިނުމާއެކު، އެކަމެއްގައި ހިމެނޭ މުދާ، ބަދަލު
ދިނުމަކާނުލައި އަތުލެވޭނެއެވެ. އަދި ސިއްރުން މުދާ
އެތެރެކޮށްގެން ނުވަތަ ބޭރުކޮށްގެން އެއްވެސް މުދަލެއް
ނުވަތަ ފައިސާއެއް ހޯދާފައިވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ކަނޑައެޅޭ އަދަބު ދިނުމާއެކު، އެ މުދަލެއް ނުވަތަ
ފައިސާއެއް އަތުލެވޭނެއެވެ.
(ށ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކޮށްފި މީހެއްގެ
ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭން ސިއްރުން މުދާ ބޭރުކޮށްފި މީހެއްގެ
އަދަބަކީ، 6 މަސްދުވަހާއި، 2 އަހަރާ ދެމެދުގެ
މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުން، ނުވަތަ އަރުވާލުން، ނުވަތަ ގޭގައި
ބަންދު ކުރުމެވެ.
(ނ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކުރަން ނުވަތަ
ދިވެހިރާއްޖޭން ސިއްރުން މުދާ ބޭރުކުރަން އުޅެފި މީހެއްގެ
އަދަބަކީ، 4 މަސްދުވަހާއި، 1 1/2 އަހަރާ ދެމެދުގެ
މުއްދަތަކަށް ޖަލަށްލުން، ނުވަތަ އަރުވާލުން، ނުވަތަ ގޭގައި
ބަންދުކުރުން، ނުވަތަ 10,000/- ރުފިޔާއާއި
68

100,000/- ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާ
ކުރުމެވެ.
(ރ) މި ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ކުށް
ތަކުރާރު ކޮށްފިނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅޭ
އަދަބުގެ ތެރެއަށް، ކުށް ތަކުރާރުކުރި ކޮންމެ ފަހަރަކަށް 1
އަހަރަށް ޖަލަށްލު ން، ނުވަތަ އަރުވާލުން، ނުވަތަ ގޭގައި
ބަންދުކުރުން، އިތުރުކުރެވޭނެއެވެ.
(ބ) މުދާ އިމްޕޯޓް ކުރުމުގައި އޮޅުވާލައިގެން ދަށްއަގެއް
ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ފުރަތަމަ ފަހަރު އެކަމުގައި ހިމެނޭ
މުދަލުގެ ހަމައަގުގެ ދެގުނައަށްވުރެ ބޮޑުނޫން އަދަދަކުން
އެކުށްކުރި ފަރާތް ޖޫރިމަނާ ކުރުމާއި، އެއްފަހަރަށްވުރެ
ގިނަފަހަރަށް މިކުށް ކޮށްފިނަމަ، އެކަމުގައި ހިމެނޭ
މުދަލުގެ ހަމައަގުގެ ދެގުނައަށްވުރެ ބޮޑުނޫން އަދަދަކުން
އެކުށްކުރި ފަރާތް ޖޫރިމަ ނާ ކުރުމާއެކު، 2 އަހަރަށްވުރެ
ދިގުނޫން މުއްދަތަކަށް، އެފަރާތަކުން އިމްޕޯޓް ކުރުން
ބަންދު ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ދިވެހި ސަރުކާރަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
(ޅ) މުދާ އެކްސްޕޯޓް ކުރުމުގައި އޮޅުވާލައިގެން ދަށް އަގެއް
ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ފުރަތަމަ ފަހަރު އެކަމުގައި ހިމެނޭ
މުދަލުގެ ހަމައަގުގެ ދެގުނައަށްވުރެ ބޮޑުނޫން އަދަދަކުން
އެކުށްކުރި ފަރާތް ޖޫރިމަ ނާކުރުމާއި، އެއްފަހަރަށްވުރެ ގިނަ
ފަހަރަށް މިކުށް ކޮށްފިނަމަ، އެކަމުގައި ހިމެނޭ މުދަލުގެ
ހަމައަގުގެ ދެގުނައަށްވުރެ ބޮޑުނޫން އަދަދަކުން އެކުށްކުރި
ފަރާތް ޖޫރިމަނާ ކުރުމާއެކު، 2 އަހަރަށްވުރެ ދިގުނޫން
މުއްދަތަކަށް އެފަރާތަކުން އެކްސްޕޯޓް ކުރުން ބަންދު
ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ދިވެހިސަރުކާރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ކ) މި ޤާނޫނުގައި އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތައް ފިޔަވައި
މި ޤާނޫނުގެ އެހެން މާއްދާއަކާ ޚިލާފު ވެއްޖެނަމަ،
69

އެކަމުގައި ހިމެނޭ މުދަލެއްގެ ހަމަ އަގުގެ ދެގުނައަށްވުރެ
ބޮޑުނޫން އަދަދަކުން އެކުށްކުރި ފަރާތް ޖޫރިމަނާ
ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި މިފަދަ އަމަލެއް ކުރަން އުޅެފިކަން
އެނގިއްޖެނަމަ، އެކަމެއް ހިންގަން ބޭނުންކުރި ނުވަތަ
ބޭނުންކުރަން އުޅުނު މުދަލުގެ ހަމައަގަށްވުރެ ބޮޑުނޫން
އަދަދަކުން އެ ޢަމަލެއް ހިންގަން އުޅުނު ފަރާތް ޖޫރިމަނާ
ކުރެވޭނެއެވެ.
(އ) މި މާއްދާގެ (ބ) (ޅ) (ކ) ގައިވާ ގޮތުން ކުރެވޭ
ޖޫރިމަނާއަކާމެދު ޖޫރިމަނާ ކުރެވުނު ފަރާތުން ގަބޫލުނުކުރާ
މައްސަލައެއް އޮވެއްޖެނަމަ، އެ ޖޫރިމަނާއެއް
ދެއްކުމަށްފަހު، އެމައްސަލައެއް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމުގެ
ޙައްޤު އެފަރާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެ މައްސަލައިގައި
އެފަރާތް ޤާނޫނާ ޚިލާފު ނުވާކަމަށް ޝަރީޢަތުން
ނިންމައިފިނަމަ، އެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ޖޫރިމަނާ
ސަރުކާރުން އެފަރާތަކަށް އަނބުރާ ދޭންވާނެއެވެ.
ގަވާއިދު ހެދުން 110. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ
ހިނދަކު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ އެންމެހާ ގަވާއިދުތައް ހަދައި
ހިންގާނީ މިނިސްޓަރުގެ ލަފާގެ މަތިން މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް
ސަރވިސްއިންނެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް، މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން
ފަށާތާ 3 (ތިނެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަދައި، ދިވެހި ސަރުކާރުގެ
ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
ޖަދުވަލު 111. މި ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 1 އެއީ މި ޤާނޫނުގެ ބައެކެވެ.
70

ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން 112. މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާނީ، މި ޤާނޫނު ފާސްވެ، ތަޞްދީޤުކޮށް، ދިވެހި
ފެށުން
ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓްގައި ޝާއިޢުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެންނެވެ.
މާނަ 113. މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، އަންނަނިވި
ލަފްޒުތަކާއި ޢިބާރާތްތައް މާނަކުރެވޭނީ ތިރީގައިވާ ގޮތަށެވެ.
(ހ) "ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެއްވެސް
ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް މުދާ ގެނައުމަށާއި، އެތެރެކުރުމަށެވެ.
(ށ) "ރާއްޖެއިން މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަ ނީ، އެއްވެސް
ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން މުދާ ބޭރުކުރުމަށާއި، ފޮނުވުމަށެވެ.
(ނ) "ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓްކުރާ ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެއްވެސް
ގޮތަކަށް ރާއްޖެއަށް މުދަލެއް އިމްޕޯޓްކުރާއިރު މުދަލުގެ ވެރިފަރާތް
ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތާއި، އެ ފަރާތް ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތަށެވެ.
(ރ) "ރާއްޖެއަށް މުދާ އެކްސްޕޯޓްކުރާ ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ،
އެއްވެސް ގޮތަކަށް ރާއްޖެއިން މުދަލެއް އެކްސްޕޯޓްކުރާއިރު މުދަލުގެ
ވެރިފަރާތް ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތާއި، އެ ފަރާތް ތަމްސީލުކުރާ
ފަރާތަށެވެ.
(ބ) " ރީ-އެކްސްޕޯޓްކުރު ން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް
އިމްޕޯޓްކޮށްފައިވާ މުދާ، އެތަކެތީގެ ޒާތަށް ބަދަލުނުގެނެސް އަލުން
ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުމަށް ނުވަތަ ފޮނުވުމަށެވެ.
(ޅ) "ރަސްމީ ބަނދަ ރު" ގެ މާނައިގައި، ކަނޑުގެ ބަނދަރާއި، ވައިގެ
ބަނދަރުވެސް ހިމެނެއެވެ.
(ކ) "ކަނޑުގެ ބަނދަރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އުޅަނދުފަހަރު އައިސް
މަޑުކުރުމަށާއި، މުދާ އަރުވައި ބޭލުމަށާއި، ފުރުމަށް ބޭނުންކުރާ
ތަންތަނަށެވެ.
(އ) "ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 53
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްގެ ސަރަޙައްދު ކަމުގައި
ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަންތަނަށެވެ.
71

(ވ) "ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 64
ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި މުދަލާއި އުޅަނދުފަހަރު
ކަސްޓަމްސްގެ ބާރުގެ ދަށުގައި ހުރުމަށެވެ.
(މ) "ކަސްޓަމްސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކުރާ "މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް" އަށާއި، އެ
ސަރވިސްގެ މަ ސައްކަތް ކުރުމަށް އެ ސަރވިސްއިން ޙަވާލުކުރާ
ދައުލަތުގެ ކޮންމެ އިދާރާއަކަށެވެ.
(ފ) "ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކަސްޓަމްސް
އޮފިސަރުންގެ ހުވައި ކޮށްގެން ތިބި ކަސްޓަމްސްގެ މުވައްޒަފުންނަށެވެ.
(ދ) "ކަސްޓަމްސް ގަވާއިދު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ހަދާ ކަސްޓަމްސްގެ ގަވާއިދަށެވެ.
(ތ) "އެފް.އޯ.ބީ" އަގު ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މުދަލުގެ އަގާއި،
ބަނދަރުގައި އޮތް އުޅަނދަކަށް އެ މުދާ އެރުވުމާ ހަމައަށް ހިނގި
ޚަރަދަށެވެ. މި ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި ނާލާއި، އިންޝުއަރެންސްއެއް
ނުހިމެނެއެވެ.
"
(ލ) "ސީ.އައި.އެފް އަގު ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މުދަލުގެ އަގާއި،
އިންޝުއަރެންސާއި، ނާލާއެކު އެ މުދަލަކަށް ޖެހޭ އަގެވެ. މީގެ ތެރޭގައި،
ރާއްޖެއަށް އެތެރެކު ރާ މުދަލުގެ އަގާއި، ކަސްޓަމްސްގެ ބަނދަރަކާ ހަމައަށް
އެ މުދާ ގެނައުމަށް ހިނގާ ހުރިހާ ޚަރަދެއް ހިމެނެއެވެ.
"
(ގ) "ސީ.އެންޑް.އެފް އަގު ކަމަށް ބުނެފައި އެވަ ނީ، މުދަލުގެ އަގާއި
ނާލާއެކު އެ މުދަލަކަށް ޖެހޭ އަގެވެ. މީގެ ތެރޭގައި، ރާއްޖެއަށް
އެތެރެ ކުރާ މުދަލުގެ އަގާއި، ކަސްޓަމްސްގެ ބަނދަރަކާ ހަމައަށް އެ މުދާ
ގެނައުމަށް ހިނގާ ހުރިހާ ޚަރަދެއް ހިމެނެއެވެ.
(ޏ) "އުޅަނދު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވައިގެ ދަތުރުފަތުރުކުރާ އުޅަނދާއި،
ކަނޑުގެ ދަތުރުފަތުރުކުރާ އުޅަނދާއި، އެއްގަމުގައި ދުއްވާ އެއްޗެއްސާއި،
މިނޫނަސް މީހުންނާއި މުދާ ކަނޑުމަގުންނާއި ވައިގެމަގުން އަދި
އެއްގަމުމަގުން އެއްތަނުން އަނެއްތަނަށް ގެންދިޔުމަށާއި، އުފުލުމަށް
72

ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތަށެވެ.
(ސ) "ވައިގެ ބަނދަރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މަތިންދާބޯޓު ޖެއްސުމަށާއި،
މަޑުކުރުމަށާއި، މުދާ ބޭލުމަށާއި، އެރުވުމަށާއި، މީހުން ފޭބުމަށާއި،
އެރުމަށާއި، ފުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ތަންތަނަށެވެ.
(ޑ) "ވެއަރހައުސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ގުދަނާއި، ރައްކާތެރިކަމާއެކު
މުދާ ބެހެއްޓުމަށް ތައްޔާރުކުރެވިފައި ހުންނަ ޢިމާރާތާއި، ކޮންޓޭނަރާއި،
ތާނގީއާއި، އެނޫންވެސް މުދާ ބެހެއް ޓުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަންތަނަށެވެ.
(ޒ) "އުޅަނދުގެ މާސްޓަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އުޅަނދަކާ ޙަވާލުވެ، އެ
އުޅަނދެއްގައި އަމުރު ހިންގުމަށް ހުރި އެންމެ އިސް ފަރާތަށެވެ. މީގެ
ތެރޭގައި، ހަމައެކަނި ބަނދަރަކުން އުޅަނދެއް ނެރުމަށް ނުވަތަ ވެއްދުމަށް
ޢައްޔަންކުރާ މީހުންނެއް ނުހިމެނެއެވެ.
(ޓ) "މުދަލުގެ ވެރިފަރާ ތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެއްވެސް ގޮތަކަށް
މުދަލެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާއިރު ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެއިން
ބޭރުކުރާއިރު، މުދަލުގެ ވެރިފަރާތް ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތާއި،
އެފަރާތް ތަމްސީލުކުރާ ފަރާތަށެވެ.
" "
(ޔ) ޝިޕް ސްޓޯރޒް ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ބޯޓުގެ އިކުއިޕްމަންޓާއި،
އާލާތާއި، ތެލާއި، ފެނާއި، ފަޅުވެރިންނަށް ބޭނުންވާ ކާބޯތަކެއްޗަށެވެ.
(ޕ) "ބޮންޑެޑް ވެއަރހައުސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަ ނީ، އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓް
މުދާ، ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން ދޫކޮށް ނިމެންދެން ބެހެއްޓުމަށް
ހުއްދަދޭ ތަންތަނަށެވެ.
(ޖ) "ޑިކްލަރޭޝަން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ރާއްޖެއަށް އިމްޕޯޓްކުރާ ނުވަތަ
ރާއްޖެއިން އެކްސްޕޯޓްކުރާ މުދަލަކާ ބެހޭގޮތުން ޢަމަލުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ
ކަސްޓަމްސްގެ އިޖުރާއަތާއި، އެ އިޖުރާއަތާގުޅޭ ގޮތުން ކަސްޓަމްސްއިން
އެކަމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ފޯމަކުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތަށެވެ. މި
މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކަސްޓަމްސްއިން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ފޯމަށް ކިޔާނީ
"ގުޑްސް ޑިކްލަރޭޝަން" އެވެ. "ޑިކްލަރޭޝަން" މިބަހުގެ މާނައިގައި
މިމާއްދާގައި ބުނާ ބޭނުމަށްޓަކައި މުދަލާ ގުޅޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު
73

ހުށަހެޅުމަށް ކަސްޓަމްސްއިން ތަޢާރުފުކުރާ އިލެކްޓްރޯނިކް މީޑިއާ އަދި
އެހެނިހެން ވަސީލަތްތައްވެސް ހިމެނޭނެއެވެ.
(ޗ) "ޓްރާންސްޝިޕްމަންޓް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެހެން ޤައުމަކަށް
ގެންދިޔުމުގެ މަގުމަތީގައި ރާއްޖެއަށް ގެންނަ މުދާ، ރާއްޖެއަށް ގެނެސް،
އެ ޤައުމަށް ފޮނުވުމަށްޓަކައި ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި
ބަހައްޓާ ބެހެއްޓުމަށެވެ.
(ހހ) "އެކަށީގެންވާ ޙާލަތެއްގައި ބެހެއްޓުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެ
މުދަލެއްގެ ބާވަތުން، އެ މުދަލެއް ކަސްޓަމްސްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުން
ދޫކުރެވެންދެން ހަލާކުވި ޔަނުދީ ބެހެއްޓުމަށެވެ.
(ށށ) "މިނިސްޓަރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ
(ނ) ގެ ދަށުން ކަސްޓަމްސްގެ މަސައްކަތްތައް ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ މިނިސްޓަރަށެވެ.
(ނނ) "ވެހިކަލް" ނުވަތަ "ވެހިކަލެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެއްގަމު އުޅަނދެއް"
ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މުދަލާއި، މީހުންނާއި، ތަކެތި އެއް ތަނުން
އަނެއް ތަނަށް ގެން ދިޔުމަށާއި އުފުލުމަށް އެއްގަމުގައި ބޭނުންކުރާ
އެންމެހައި ވަސީލަތްތަކަށެވެ.
(ރރ) "އިންވާރޑް ކްލިއަރެންސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އުޅަނދެއް ރާއްޖެ
އައުމުން ކަސްޓަމްސްއިން ދޭ ހުއްދައަށެވެ.
(ބބ) "އައުޓްވާރޑް ކްލިއަރެންސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަ ނީ، އުޅަނދެއް
ރާއްޖެއިން ފުރައިގެން ދިއުމަށް ކަސްޓަމްސްއިން ދޭ ހުއްދައަކަށެވެ.
(ޅޅ) "ޑިއުޓީ ހިލޭ ފިހާރަ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ރާއްޖެއިން ބޭރަށް
ފުރައިގެންދާ މީހުންނަށް ތަކެތި ވިއްކުމަށްޓަކައި ކަނޑައަޅާފައިވާ،
އެތަންތަނަށް ގެންނަ ތަކެތިން އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ މަޢާފުކޮށްފައިވާ
ތަންތަނަށެވެ.
74

ޖަދުވަލު 1
ކަސްޓަމްސް އޮފިސަރުންގެ ހުވައި
"އަހުރެން، ..... (މީހާގެ ނަން) ..... އިސްލާމްދީނަށް ޙުރުމަތްތެރިކޮށް ހިތުމަށާއި، ދިވެހި ޤައުމަށް
އިޚްލާޞްތެރިވުމަށާއި، ދިވެހި ޤައުމުގެ އަބުރާއި ޢިއްޒަތާއި ޤަދަރާއި ޝަރަފު ދެމެހެއްޓުމަށާއި، މުޖުތަމަޢުގެ
ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ޙިމާޔަތްކުރުމަށާއި، މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އޮފިސަރެއްގެ ގޮތުން
އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް، ދިވެހިރާ އްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެމަތިން، ތެދުވެރިކަމާއި އަމާނާތްތެރިކަމާއެކު އަދާކުރުންމަތީ ދެމިހުރުމަށް މާތް اله ގަންދީ ހުވައިކުރަމެވެ.
75